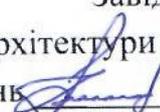

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет будівництва та транспорту
Кафедра архітектури та інженерних вишукувань

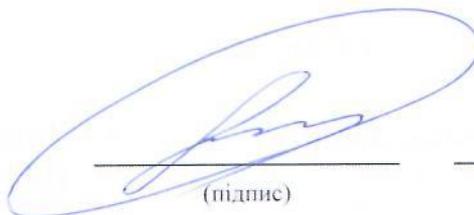
До захисту
Допускається
Завідувач кафедри
Архітектури та інженерних
вишукувань Д.С. Бородай
підпис
«12» грудня 2024 р

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим рівнем вищої освіти

На тему: «Особливості архітектурно-планувальної організації комплексів
відпочинку та оздоровлення на прикладі Сумської області»

Виконав (ла)

(підпис)

Бистрік О.В.

(Прізвище, ініціали)

Група

АРХ 2301-м

Науковий керівник

(підпис)

Бородай Д.С.

(Прізвище, ініціали)

Суми – 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра: Архітектури та інженерних вишукувань
Спеціальність: 191 "Архітектура та містобудування"

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Бистріка Олександра Володимировича

- 1. Тема роботи** Особливості архітектурно-планувальної організації комплексів відпочинку та оздоровлення на прикладі Сумської області

Затверджено наказом по університету 1415/ОС від 13.05.2024

- 2. Строк здачі студентом закінченої роботи:** "6" грудня 2024 р

- 3. Вихідні дані до роботи:** тека вихідних даних до кваліфікаційної роботи з опорними матеріалами (місце будівництва район Блакитних озер в м. Суми)

- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробці)**

Пояснювальна записка включає: вступ (актуальність теми, мета, об'єкт, предмет, задачі, методи, наукову новизну дослідження, практичне значення одержаних результатів); розділ 1 – Етапи формування та розвитку комплексів відпочинку та оздоровлення; розділ 2 – Теоретичні основи, що визначають організацію комплексів відпочинку та оздоровлення; розділ 3 – Архітектурно-планувальна організація комплексів відпочинку та оздоровлення

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень)

Графічно-аналітичні таблиці, зонування території м. Суми, ситуаційна схема, генеральний план, план поверху на відмітці +0.000, план поверху на відмітці +4.500, план третього поверху на відмітці +11.100, план будиночка на відмітці +0.000, план другого поверху будиночка на відмітці +3.000, фасад 1-10, фасад А-К, фасад 10-1, фасад К-А, фасад 1-4, фасад А-Є, фасад 4-1, розріз 1-1, експлікації приміщень, функціональне зонування, умовні позначення та експлікація генплану

6. Консультанти за розділами магістерської кваліфікаційної роботи

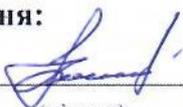
Найменування розділу	Консультанти
Оглядово-аналітичний	доц. Бородай Д.С.
Теоретичний	доц. Бородай Д.С.
Результуючий	доц. Бородай Д.С.
Нормоконтроль	доц. Бородай Д.С.
Перевірка на аутентичність: унікальність	доц. Бородай А.С.

7. Графік виконання магістерської кваліфікаційної роботи

Найменування розділу	Термін виконання
Оглядово-аналітичний	09.09.24
Теоретичний	14.10.24
Результуючий	28.11.24
Здача роботи для перевірки на плагіат	06.12.24 - 10.12.24
Попередній захист	20.12.24
Здача проекту до деканату	20.12.24
Захист проекту	

Завдання видав до виконання:

Керівник :

(підпис)

Бородай Д.С.

(Прізвище, ініціали)

Завдання прийняв до виконання:

Здобувач

(підпис)

Бистрік О.В.

(Прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Бистрік О.В. Особливості архітектурно-планувальної організації комплексів відпочинку та оздоровлення на прикладі Сумської області.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування». – Сумський національний аграрний університет, Суми, 2024.

Наукове дослідження, представлене в кваліфікаційній роботі, спрямоване на вивчення особливості архітектурно-планувального устрою комплексів відпочинку та оздоровлення, а також на розробку проєктної концепції аналогічного об'єкта в місті Суми.

Об'єкт дослідження є комплекси відпочинку та оздоровлення. Предмет дослідження є особливості архітектурно-планувальної організації комплексів відпочинку та оздоровлення. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновку та списку літератури.

В I розділі «Етапи формування та розвитку комплексів відпочинку та оздоровлення» проведено ретроспективний аналіз комплексів даного призначення, сучасні тенденції архітектурних рішень подібних комплексів, проведено практику будівництва та експлуатації комплексів оздоровлення.

В II розділі «Теоретичні основи, що визначають особливості комплексів відпочинку та оздоровлення» визначено фактори, що впливають на формування архітектурно-планувальної організації, узагальнено класифікацію та проведено аналіз нормативних вимог щодо проєктування комплексів відпочинку.

В III розділі «Архітектурно-планувальна організація комплексів відпочинку та оздоровлення» визначено архітектурно-планувальні особливості та конструктивне вирішення.

Результатом виконаного дослідження стала розробка проєктного рішення комплексу відпочинку та оздоровлення в місті Суми.

Ключові слова: комплекс відпочинку, комплекс оздоровлення, особливості архітектурно-планувальної організації, оздоровлення.

ЗМІСТ

ВСТУП

- актуальність теми; _____	8
- мета дослідження; _____	10
- об'єкт дослідження; _____	10
- предмет дослідження; _____	10
- задачі дослідження; _____	10
- методи дослідження; _____	11
- наукова новизна дослідження; _____	11
- практичне значення одержаних результатів _____	12

РОЗДІЛ 1. ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КОМПЛЕКСІВ ВІДПОЧИНКУ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ

1.1. Ретроспективний аналіз комплексів відпочинку та оздоровлення _____	14
1.2. Сучасні тенденції архітектурних рішень комплексів відпочинку та оздоровлення _____	26
1.3. Огляд практики будівництва та експлуатації комплексів відпочинку та оздоровлення _____	29

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛЕКСІВ ВІДПОЧИНКУ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ

2.1. Класифікація комплексів відпочинку та оздоровлення _____	46
2.2. Факторний вплив на формування архітектурно-планувальної організації комплексів відпочинку та оздоровлення _____	51
2.3. Аналіз нормативних вимог щодо проектування комплексів відпочинку та оздоровлення _____	56

РОЗДІЛ 3. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ КОМПЛЕКСІВ ВІДПОЧИНКУ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ

3.1. Архітектурно-композиційні та містобудівні прийоми формування комплексів відпочинку та оздоровлення _____	65
---	----

3.2. Архітектурно-планувальні особливості комплексу відпочинку та оздоровлення в м. Суми Сумської області _____	72
3.3. Конструктивне вирішення комплексу відпочинку та оздоровлення в місті Суми _____	91
ВИСНОВКИ _____	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ _____	95

ВСТУП

Актуальність теми. Етапи розвитку туризму та оздоровлення з відпочинком у сучасному світі є важливим чинником для відновлення фізичних, інтелектуальних і емоційних сил людини. Оздоровлення та відпочинок відіграють значну роль як для окремої особи, так і для країни загалом. На рівні держави це визначається тим, наскільки ефективно населення інтегрується в систему продуктивних сил суспільства.

Україна володіє унікальними природними ресурсами для оздоровлення та відпочинку, а також багатими історико-культурними туристичними надбаннями. Територія потенційних ресурсів для оздоровлення та відпочинку охоплює більше 12 % площі країни, що демонструє величезні можливості для розвитку туристично-оздоровчого бізнесу в різних регіонах.

Комплекси для відпочинку та оздоровлення в Україні базуються на використанні природно-заповідних зон, таких як біосферні заповідники, національні природні парки, й інші цінні території, які займають більше 3% від загальної площі країни. Однак потенціал цих природних ресурсів залишається недооціненим, адже його використання не перевищує 20%.

Розвиток інфраструктури комплексів для оздоровлення та відпочинку стримується низкою проблемних аспектів. Серед основних перешкод - недостатньо розвинута матеріально-технічна база, яка не відповідає сучасним стандартам та потребам відпочивальників. Крім того, спостерігається нестача інтернаціональних послуг в галузі туризму та оздоровлення, обмеженість фінансових, матеріальних і технічних ресурсів. Ще одним важливим фактором є високі ціни, що на тлі зниження рівня доходів населення значно обмежує доступність послуг.

Ці проблеми, разом із іншими негативними впливами, зумовили суттєве скорочення відвідуваності таких закладів, а також помітне зниження рівня їх заповнюваності, що значно гальмує розвиток комплексів подібного призначення.

Отже, нагальною задачею для України сьогодні є відновлення та розвиток інфраструктури галузі будівництва комплексів для оздоровлення та відпочинку.

Це передбачає модернізацію існуючих об'єктів у відповідності до актуальних потреб населення, умов ринкової економіки, спорудження нових закладів відпочинку, які відповідатимуть міжнародним стандартам, а також створення законодавчої бази, що сприятиме розвитку туризму у різних регіонах та областях країни.

На Сумщині актуальним завданням сьогодення є створення комплексів та центрів оздоровлення і відпочинку в Сумській області, як перспективної складової економіки, має значний потенціал та потребує активного впровадження. Важливою частиною такого ресурсу регіону є його багата історико-культурна спадщина, якою область по праву може пишатися. За даними управління туризму Сумської обласної державної адміністрації, в регіоні багато пам'яток історії, велика кількість архітектурних пам'яток та об'єктів монументального мистецтва. Особливе значення мають унікальні монастирські комплекси та садово-паркові ансамблі, які збереглися на території регіону.

Попри зручне природно-географічне розміщення, ресурси для відпочинку та унікальну історико-культурну спадщину, регіон до сьогодні не займає належного місця на туристичній карті України. Головною перешкодою, що заважає є слабкий розвиток інфраструктури для обслуговування відвідувачів. Особливо актуальним є питання реконструкції та будівництва нових закладів розміщення і комплексного сервісу для відпочиваючих, таких як готелі, мотелі, кемпінги, санаторії та бази відпочинку, а також забезпечення послуг високої якості. Сучасні стандарти, яких очікують іноземні туристи, значно перевищують рівень обслуговування, що може бути прийнятним для місцевого населення.

В Сумській області налічується велика кількість унікальних ландшафтних утворень, природні заповідники та парки, густі лісові масиви, чисті річки, озера й мінеральні джерела. Ще за давніх часів було створено низку дитячих таборів, санаторіїв і баз відпочинку, які є частиною відпочинково-оздоровчої інфраструктури. Однак ці об'єкти значно застаріли і вже не відповідають сучасним вимогам туристичного обслуговування.

Тому створення сучасного комплексу оздоровлення та відпочинку в Сумській області, а саме в місті Суми, модернізація існуючої туристичної інфраструктури, є надзвичайно важливим завданням для розвитку регіону та міста.

Метою дослідження є визначення особливостей архітектурно-планувальної організації комплексів відпочинку та оздоровлення на прикладі Сумської області та розробка проекту даного об'єкту.

Об'єктом дослідження є комплекси та центри відпочинку та оздоровлення (санаторії, бази відпочинку, пансіонати тимчасового проживання).

Предметом дослідження є особливості та фактори архітектурно-планувальної організації комплексів відпочинку та оздоровлення.

Завдання дослідження:

- провести ретроспективний аналіз та дослідити розвиток будівництва комплексів відпочинку та оздоровлення;

- проаналізувати сучасні тенденції архітектурних рішень комплексів відпочинку та оздоровлення;

- розглянути та проаналізувати практику будівництва та експлуатації комплексів відпочинку та оздоровлення;

- сформувати класифікацію комплексів відпочинку та оздоровлення;

- виявити факторний вплив на формування архітектурно-планувальної організації комплексів відпочинку та оздоровлення;

- зробити аналіз нормативних вимог щодо проектування комплексів відпочинку та оздоровлення;

- визначити архітектурно-композиційні та містобудівні прийоми формування комплексів відпочинку та оздоровлення;

- огляд запропонованих архітектурно-планувальних особливостей комплексу відпочинку та оздоровлення в м. Суми Сумської області;

- вирішити конструктивні особливості комплексу відпочинку та оздоровлення в м. Суми.

Методи дослідження. Дослідження архітектурно-планувальних принципів і підходів до організації споруд комплексів для оздоровлення та відпочинку в Сумській області базується на використанні комплексного підходу. Основою цього методу є наукове положення про єдність загального та часткового, окремих елементів і цілісної системи, а також про взаємозв'язок і цілісність усіх явищ.

В кваліфікаційній науковій роботі застосовані такі методи дослідження:

- Історичний метод дає змогу простежити ретроспективний аналіз розвитку комплексів для оздоровлення та відпочинку.
- Метод порівняльного аналізу допомагає аналізувати та порівнювати досвід українського та закордонного будівництва таких об'єктів.
- Статистичний метод застосовується для вивчення впливу різних чинників і вимог на вибір місця розташування та архітектурно-планувальну організацію комплексів.
- Метод узагальнення використовується для аналізу класифікацій і типології оздоровчих і рекреаційних об'єктів.

Ці підходи дозволяють не лише врахувати історичний і сучасний контекст, але й забезпечити відповідність запропонованих рішень сучасним стандартам та потребам. Сумська область з його природно-рекреаційним потенціалом відкриває унікальні можливості для створення багатофункціональних оздоровчих комплексів, які поєднують комфорт, екологічність і ефективність використання ресурсів. Проектування таких об'єктів спрямоване на забезпечення максимального комфорту для відвідувачів, інтеграцію унікальних природних умов та врахування вимог до сучасного архітектурного дизайну.

Наукова новизна дослідження проектування оздоровчо-відпочинкових комплексів у Сумській області:

- у роботі запропоновано оригінальний підхід до створення архітектурно-планувальної моделі комплексів оздоровлення та відпочинку на Сумщині. Ця модель враховує природно-ландшафтні умови, соціально-економічні особливості та культурний контекст регіону.

- розроблено нові рішення щодо інтеграції природних елементів (водойми, лісові масиви, природні ландшафти) у структуру комплексів, що сприяє гармонійному співіснуванню архітектурного дизайну та навколишнього середовища.

- розроблено рекомендації для оновлення та вдосконалення застарілих об'єктів туристичного й оздоровчого призначення. Вони включають адаптацію до сучасних стандартів екологічності, енергоефективності та комфортності.

- визначено потребу у створенні функціональних зон, орієнтованих на різні типи відпочинку, такі як сімейний, активний, екологічний чи дитячий. Це дає змогу охопити більшу аудиторію та задовольнити різноманітні потреби відвідувачів.

- запропоновано методологію аналізу природних, економічних і культурних характеристик територій для визначення найкращих місць під будівництво комплексів.

- запропоновано сучасні підходи до застосування екологічних технологій, які мінімізують вплив на довкілля, водночас підвищуючи ефективність функціонування комплексів.

Таким чином, наукова новизна роботи полягає у впровадженні комплексного міждисциплінарного підходу, який поєднує сучасні архітектурні рішення, унікальні регіональні особливості, забезпечуючи створення конкурентоспроможних і функціональних оздоровчих комплексів відпочинку.

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Результати цього дослідження мають високий практичний потенціал, який дозволяє застосовувати їх у проєктуванні сучасних комплексів оздоровлення та відпочинку. Запропоновані концепції та архітектурно-планувальні рішення, які можуть бути використані фахівцями для створення інноваційних об'єктів, які відповідають сучасним вимогам зручності, естетики та екологічності. Це сприятиме оновленню туристичної інфраструктури в Сумській області, підвищенню її конкурентоспроможності та залученню більшої кількості відпочиваючих.

Розроблені пропозиції забезпечують створення комфортних умов для відпочиваючих, включаючи людей з обмеженими фізичними можливостями та іноземних гостей, завдяки чому підвищиться якість обслуговування. Використання цих результатів стимулюватиме економічне зростання регіону через розвиток туристичного бізнесу, залучення інвесторів, зростання кількості робочих місць та збільшення доходів місцевих громад.

Також отримані результати мають освітнє значення, оскільки їх можна використовувати у навчальних програмах для підготовки спеціалістів у галузі архітектури, урбаністики та туристичного менеджменту. Крім того, вони можуть стати основою для подальших наукових досліджень, орієнтованих на вдосконалення проектування оздоровчих і рекреаційних об'єктів.

Загалом, впровадження сучасних комплексів сприятиме поліпшенню якості життя місцевого населення завдяки забезпеченню доступу до якісних послуг для відпочинку та оздоровлення. Це позитивно вплине на фізичний та емоційний стан людей і сприятиме розвитку соціально-економічного потенціалу регіону.

РОЗДІЛ 1. ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КОМПЛЕКСІВ ВІДПОЧИНКУ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ

1.1. Ретроспективний аналіз комплексів відпочинку та оздоровлення

Архітектура зон відпочинку й оздоровлення змінювалася протягом століть, набуваючи нових форм і рис залежно від культурних, соціальних і природно-кліматичних умов. Її різноманітність була зумовлена унікальними національними традиціями, культурною спадщиною та побутом народів. Географічне положення та природний ландшафт також відігравали важливу роль у формуванні архітектурних рішень.

У процесі розвитку архітектури можна виділити етапи *"традиційної"*, *"інноваційної"* та *сучасної* архітектури. Кожен із них залишив свій слід у формуванні об'єктів, пов'язаних із відпочинком і оздоровленням. Рекреаційна архітектура як складова частина загального архітектурного середовища також еволюціонувала, адаптуючись до змін у суспільних потребах.

Залежно від часу і місця рекреаційні простори набували різних форм. Від невеликих приватних садів у давнину до сучасних багатофункціональних центрів відпочинку, розвиток таких об'єктів був продиктований прагненням людини задовольнити свої потреби у відновленні сил і гармонії з природою. Простори відпочинку набували форму міських парків, приміських зон, регіональних курортів і навіть міжнародних центрів туризму, розширюючи свої масштаби відповідно до змін у способі життя й мобільності суспільства.

Сьогодні у Сумській області, багатій на природні ресурси та культурно-історичні пам'ятки, є значний потенціал для створення сучасних комплексів відпочинку та оздоровлення. Використання природних умов регіону, таких як мальовничі ландшафти, лісові масиви, чисті річки та озера, у поєднанні з інноваційними архітектурними рішеннями, дозволить створити унікальні простори для гармонійного поєднання відпочинку, оздоровлення та екологічної стійкості.

На сьогоднішній день особливо актуальною є інтеграція сучасних технологій у проектування таких комплексів. Використання екологічно чистих матеріалів, енергозберігаючих технологій та "розумних" систем управління дозволить забезпечити комфорт і ефективність функціонування об'єктів. Водночас важливо врахувати культурну спадщину Сумщини, яка стане ключовим елементом у створенні унікальної атмосфери таких об'єктів.

Таким чином, сучасне архітектурне середовище відпочинку та оздоровлення в Сумській області має спиратися на багатовікову історію розвитку цієї сфери, враховуючи сучасні рекреаційні потреби суспільства. Завдяки гармонійному поєднанню природних, культурних і технологічних аспектів, нові комплекси стануть важливими осередками для відновлення фізичних і духовних сил як місцевих жителів, так і гостей регіону.

Епоха зародження архітектурного мистецтва Стародавнього Єгипту, Греції та Риму стала основою для формування уявлень про типологію будівель - від простих житлових будинків до величних громадських споруд і архітектурних комплексів. Соціальні відносини, які панували в ті часи, значною мірою впливали на філософію, мистецтво, архітектуру та способи організації відпочинку.

Архітектура Стародавнього Єгипту була тісно пов'язана з ідеологічними засадами, зокрема релігією, яка підкреслювала могутність фараонів і владу жерців. Навіть у межах житлових споруд і палаців відчувалася турбота про комфорт. Внутрішні дворики, обрамлені колонними галереями, створювали прохолоду й захист від палючого сонця. Гіпостильні зали - просторі приміщення з колонами також були невід'ємною частиною архітектури, яка поєднувала практичність і естетику.

У ті часи відпочинок мав особливий характер, що відображав світогляд стародавніх людей. Житлові й громадські будівлі були спроектовані так, щоб гармонійно поєднувати функціональність, комфорт і естетичну досконалість, що стало основою для подальшого розвитку архітектури.

Цивілізація Греції, що прийшла на зміну вавилонській та єгипетській, знаменувала епоху прагнення до фізичної та духовної досконалості вільного населення. Простір для відпочинку й розвитку в Стародавній Греції був представлений багатогранною архітектурою, що включала будівлі та споруди для спорту, духовного розвитку та громадського життя.

Для занять спортом і фізичного вдосконалення зводилися гімназії - багатофункціональні комплекси для спортивних вправ, навчання музиці, літературі, і палестри, які були спеціально призначені для гімнастичних занять. Окрім цього, будувалися стадіони та іподроми для змагань і перегонів.

Духовний розвиток грецьких громадян забезпечували бібліотеки, лесхи - місця для спільних зібрань і обговорень, а також стій - галереї або портики для прогулянок і відпочинку. Театри були важливою складовою культурного життя, де відбувалися вистави, а катагогії (двори для приїжджих) слугували місцем зосередження духовної та соціальної взаємодії.

Суспільне життя знаходило своє вираження в архітектурі храмів, які символізували релігійні ідеали, булевтеріїв - місць засідань ради поліса, і пританіїв, що виконували функції адміністративних будівель для міських посадовців.

Архітектура Стародавньої Греції відображала ідеал гармонійного розвитку особистості, створюючи простори, що сприяли як фізичному, так і духовному вдосконаленню. Вона стала прикладом функціонального та естетичного поєднання, вплинувши на подальший розвиток архітектури в різних культурах.

Архітектурні рішення Стародавньої Греції мали значний вплив на розвиток архітектури Стародавнього Риму, однак римляни створили грандіозніші та функціональніші комплекси для відпочинку. У римській архітектурі стадіони трансформувалися в амфітеатри, гімназії перетворилися на терми - великі банно-оздоровчі комплекси, а житлові будинки поділилися на міські й заміські вілли. Грецька агора знайшла своє продовження у формі римських форумів - громадських центрів.

Римські амфітеатри, форуми й терми були не лише новими типами споруд, але й вражали масштабами та багатофункціональністю. Вони могли одночасно вміщувати тисячі людей, задовольняючи потреби мешканців у розвагах, соціальному спілкуванні та оздоровленні.

Крім того, у Римській імперії з'явилися об'єкти, пов'язані з тимчасовим проживанням, заїжджі двори, які будувалися вздовж римських доріг для зручності мандрівників і торговців.

Особливу увагу римляни приділяли оздоровленню та кліматотерапії. Вже III-IV століттях нашої ери зводилися перші кліматичні лікувальні комплекси з тимчасовим проживанням. Вони призначалися для знаті та вищих верств суспільства, забезпечуючи їм комфортні умови для відпочинку та лікування. Запозичивши елементи грецької культури, стала ще більш масштабною та інноваційною, закладаючи основи для подальшого розвитку архітектурних комплексів для відпочинку й оздоровлення.

Мистецтво архітектури будівель комплексу для відпочинку та оздоровлення в *епoxy феодалізму* зазнала змін, проходячи через два ключові історичні етапи: середньовіччя (XI-XIV століття) та новий час (XV-XIX століття). У середньовіччі архітектурне середовище формувалося під впливом ідеології феодалських відносин, яка базувалася на християнських релігійних принципах. Згодом, у новий час, із зародженням нових соціальних відносин у межах феодалського ладу, з'явилися новаторські архітектурні форми для відпочинку, що відповідали вимогам часу.

Архітектура середньовіччя поділялася на два напрями: західний (готичний і романський) та східний (візантійський). Це було зумовлено релігійним поділом християнства на православ'я та католицизм, а також різницями культурних традицій Сходу і Заходу.

На Сході, продовжуючи розвиток у Візантії, архітектурні традиції вплинули на формування будівель у Грузії, Вірменії, Київській Русі. Уздовж міжнародних торгових шляхів почали з'являтися караван-сараї, які слугували тимчасовими місцями зупинки для подорожніх. Їх споруджували поблизу важливих перевалів,

річкових переправ і на зупинках між тривалими маршрутами. У Вірменії та Грузії досі збереглися деякі з цих будівель. Згодом караван-сараї поділилися на торговельні та гостьові, що сприяло розвитку інфраструктури для купців. У міських центрах Вірменії почали з'являтися заїжджі двори та готелі, відомі як ханапари та пндукі. Вони слугували місцем зупинки для купців із власними торговими караванами. Крім того, у тогочасних містах широкого поширення набули лазні, що мали окремі приміщення для чоловіків і жінок. Ці заклади забезпечували комфорт і слугували важливим соціальним простором.

Архітектура відпочинку в епоху феодалізму розвивалася під впливом соціальних і релігійних процесів, залишаючи вагомий спадок у вигляді нових типів будівель, які задовольняли як практичні, так і культурні потреби суспільства.

Архітектура V-XV століть середньовічної Західної Європи зазнавала значних типологічних і стилістичних змін під впливом соціально-політичних та культурно-історичних процесів. У цей період формувалися два основні архітектурні стилі: романський (XI-XII століття) і готичний (XIII-XV століття). Їх розвиток тісно пов'язаний із роллю церкви, яка залишалася провідним ідеологічним центром середньовічного суспільства.

Церква не лише визначала напрями розвитку філософії, науки, літератури й мистецтва, а й виконувала важливі громадські функції. У романську епоху ці завдання перейшли до монастирів і монастирських храмів. Вони стали осередками обслуговування великої кількості паломників, що мало значний вплив на формування архітектури того часу.

Паломництво, як масове явище, сприяло активізації суспільного життя та пробудило зацікавленість до подорожей. Уздовж головних шляхів будували паломницькі церкви, які не тільки слугували місцем поклоніння, але й забезпечували мандрівників необхідними умовами для зупинки та відпочинку. Ці споруди відігравали важливу роль у зміцненні релігійного, культурного й соціального життя регіонів, формуючи характерні риси архітектури того часу.

Таким чином, архітектура середньовіччя в Західній Європі стала не лише відображенням релігійного світогляду, а й важливим чинником, що сприяв розвитку суспільства та його культурного ландшафту.

В епоху готики, що супроводжувався стрімким зростанням міст і динамічним розвитком міського життя, з'явилися нові архітектурні типи будівель. Серед них були ратуші, госпіталі, митниці, торгові доми та готелі. З підвищенням ролі культурних і торговельних зв'язків, між полісами в середньовічній Європі при замках і фортецях феодалів почали облаштовувати заїжджі двори, які включали корчми та трактири. Уздовж основних шляхів виникали придорожні готелі типу "інн", що виконували роль поштових станцій. У містах будували дво- та триповерхові готелі, які ставали невід'ємною частиною міської інфраструктури.

Архітектура середньовіччя відпочинку, на відміну від античної, покладалася переважно на привілейовані верстви суспільства - феодалів. Їхнє життя зосереджувалося у замках, фортецях, віллах, палацах, де організовувалися бенкети, змагання та різноманітні розваги.

У новий час (XV-XIX століття) архітектура пережила етапи Ренесансу, бароко, рококо і класицизму, кожен із яких вніс свої унікальні риси. Епоха Ренесансу позначилася переходом до більш світської архітектури, яка активно проникала в містобудування. У цей період формувалися плани нових міст, зважаючи на зручність, здоров'я мешканців і естетичну привабливість. Архітектурні рішення нового часу заклали основи гармонійного поєднання функціональності та краси, що суттєво відрізняло їх від суворої утилітарності середньовічних споруд.

У Сумській області розвиток архітектури комплексів для відпочинку та оздоровлення може спиратися на багатовікові традиції, які сформувалися в Європі. У Франції, наприклад, ще в XVI столітті популярності набули замиські та міські палаци аристократії та великої буржуазії, які називалися шато та готелями. Такі будівлі поєднували функції житла та місця для відпочинку, пропонуючи зручності й комфорт. Аналогічні ідеї можна адаптувати для сучасних оздоровчих

комплексів у Сумській області, враховуючи місцеві природні ресурси й культурні особливості.

У той же період, із розширенням торгівлі, збільшенням кількості подорожуючих та розвитком міграції, у Європі формувався тип придорожного готелю. В Англії набули поширення фахверкові готелі типу "інн", які розташовували житлові кімнати на верхньому поверсі, з'єднані критою галереєю, а нижній рівень призначався для господарських потреб: стайні, таверни, складські приміщення. Подібний підхід може бути використаний у регіоні для створення екологічних і зручних туристичних комплексів уздовж основних транспортних шляхів.

Наприкінці XVI століття у Франції з'явився тип готелю, який поєднував житлові приміщення, дворик та сад. Такі міські особняки відповідали прагненню дворянських родин до усамітнення та комфорту. На початку XVIII століття в архітектурі Франції почали зводити багатоквартирні будинки, призначені для здачі в оренду. Це стало прототипом сучасних комплексів, де поєднуються житлові приміщення та комерційна інфраструктура.

У XIX столітті виник новий тип будівлі, що об'єднував функції готелю та прибуткового будинку. Така споруда складалася з житлових апартаментів і готельних номерів, доповнених магазинами або лавками на фасаді. Подібна концепція може бути адаптована для створення сучасних оздоровчих і відпочинкових комплексів у Сумській області, де будівлі поєднуюватимуть готельні номери, житлові апартаменти, а також зони для відпочинку та оздоровлення.

Унікальність і перспективність таких підходів для регіону підсилюються природними умовами Сумщини, зокрема екологічно чистими ландшафтами, озерами, лісами та історичною спадщиною, які можна інтегрувати у концепцію сучасних комплексів для відпочинку та оздоровлення.

У середині XIX століття розвиток архітектури в сфері відпочинку і транспорту мав значний вплив на формування нових типів будівель, зокрема поштових станцій. Ці станції будувалися на відстані 20 км і більше одна від

одної, забезпечуючи зручні зупинки для подорожуючих та транспортних засобів. Поштові станції зазвичай проектувалися за зразковими схемами, де основна будівля розміщувалася навколо просторого двору, з в'їздами з обох боків. У дворіку знаходилися службові приміщення, такі як контори, сараї для коней, навіси для возів та екіпажів. Поштові станції також мали кімнати для візників і кухонні приміщення для обслуговування подорожуючих.

Цей період, з середини XIX до початку XX століття, виявився найбільш суперечливим у розвитку світової архітектури, оскільки в цей час з'являлися нові типи споруд, що відобразилися на типології будівель для рекреації та відпочинку. Зокрема, у 1857 році в Лондоні був заснований перший Альпіністський клуб, що став важливою віхою на шляху розвитку туристичної архітектури. Цей клуб значно вплинув на формування інфраструктури для туризму, проклавши шлях до будівництва спеціалізованих споруд для туристів і альпіністів, які згодом стали основою для сучасних рекреаційних комплексів.

Адаптування таких підходів до архітектури поштових станцій для відпочинку в Сумській області дозволяє створити комфортні та функціональні комплекси для туристів. Традиція проектування таких споруд, з урахуванням зручності для подорожуючих, може бути вдало інтегрована в сучасні туристичні об'єкти, розташовані в природних зонах області, що посилить привабливість регіону для відпочиваючих.

У XIX столітті Швейцарія стала одним із основних центрів розвитку готельної інфраструктури в Європі, що стало результатом її стратегічного розташування на перехресті важливих торгових шляхів. Від середньовіччя країна була відома своєю роллю у зборі мита, охороні та обслуговуванні торгових караванів іноземних купців. Однак із часом Швейцарія перетворилася на популярне місце для туристів, і обслуговування подорожуючих стало важливою частиною економіки країни.

Швейцарські готелі набули особливого значення як громадські будівлі, зосереджуючись на тому, щоб розташовувати їх в мальовничих природних зонах, з максимальною інтеграцією з навколишнім середовищем. Замість

великих готелів почали з'являтися селища-готелі, що склалися з кількох малих будівель, які були розташовані на складному рельєфі, що дозволяло максимально зберегти природний ландшафт і забезпечити тісний зв'язок з природою. Ці селища, розміщені серед гірських пейзажів, стали символом нового підходу до будівництва готелів, де важливими були не тільки комфорт і обслуговування, але й можливість перебування в природному середовищі.

Протягом другої половини XIX та початку XX століття багато швейцарських міст, розташованих на берегах Фірвальдштетського, Женевського та Люцеранського озер, перетворилися на міста-курорти, які в основному функціонували як готелі. Ці міста стали зразками для розвитку курортної архітектури та відпочинку, що пізніше знайшло своє відображення в розвитку туристичних комплексів в інших регіонах, у тому числі в Сумській області, де є значний потенціал для створення рекреаційних об'єктів, що поєднують комфорт із природною гармонією.

Починаючи з кінця 20-х років XIX століття у Європі, США, Японії Південній Америці, виникає новий архітектурний напрям - функціоналізм, що у великій мірі здійснив вплив на розвиток архітектури та містобудування. У 1928 році, на Конгресі міжнародної організації архітекторів CIAM в Афінах, була прийнята Афінська хартія, яка аналізувала основні функції міста: житло, роботу, пересування і відпочинок. Такий документ став дуже важливим періодом у визначенні принципів архітектурного планування та розвитку міст.

Афінська хартія запровадила поняття простору для відпочинку як важливу складову міського середовища. Відпочинок було поділено на три категорії: повсякденний, щотижневий і щорічний. Визначено було і місце для відпочинку: поблизу житлових зон, на околицях міст, а також в різних природних регіонах світу. Програма організації відпочинку, розроблена в рамках Афінської хартії, включала не лише планування територій для відпочинку, але й створення спеціальних об'єктів для різноманітних активностей. Зокрема, пропонувалося будівництво готелів, туристичних баз, таверн, молодіжних таборів, а також

організація прогулянок і спортивних заходів, зокрема, різноманітних видовищних подій.

Цей підхід також передбачав ефективне використання транспорту для забезпечення доступності місць відпочинку для населення, що стало основою для розвитку сучасних курортів та рекреаційних комплексів. Завдяки цій ініціативі, концепція відпочинку як важливої складової життя отримала нове значення, що сприяло розвитку архітектурної практики і створенню середовищ, де комфорт і природа знаходяться в гармонії.

У цей період активно розвивається типологія будівель, що охоплює як житлову, так і громадську архітектуру, зокрема в туристично-рекреаційній сфері. Одним із ключових напрямків стає реконструкція існуючих споруд та створення нових типів об'єктів, що відповідають сучасним вимогам санаторно-курортного обслуговування.

Наприкінці 20-х - початку 30-х років ХХ століття визначаються основні типи курортів, серед яких виділяються бальнеологічні та кліматичні курорти. Для забезпечення відпочинку та оздоровлення на цих курортах починають створювати курортні селища, які використовувалися в літній період для організованого та неорганізованого відпочинку. Під час планування курортів особливу увагу приділяли зонуванию території, розподіляючи її на функціональні зони: санаторну, медичну, культурну, а також зону розселення персоналу та господарські приміщення.

Також у процесі розвитку курортних комплексів встановлювалися чіткі вимоги до типів оздоровчих установ. Серед них були санаторії, готелі, будинки відпочинку та туристичні бази. Окрім цього, для забезпечення культурного дозвілля та повноцінного відпочинку зводилися різноманітні споруди загально-курортного призначення, такі як зимові театри, магазини, ресторани, оглядові вежі та інші об'єкти. Це дозволяло курортам надавати не лише лікувальні послуги, але й культурне, соціальне та розважальне обслуговування, забезпечуючи комплексний відпочинок для відвідувачів.

У 30-х роках ХХ століття були розроблені типові проекти готелів для курортних зон, які вперше передбачали різноманітні варіанти номерів залежно від місткості, наявності та типу санвузлів, а також кількості житлових кімнат. Це стало основою для розвитку стандартизованого підходу до будівництва готелів, що забезпечувало зручність і універсальність використання таких об'єктів.

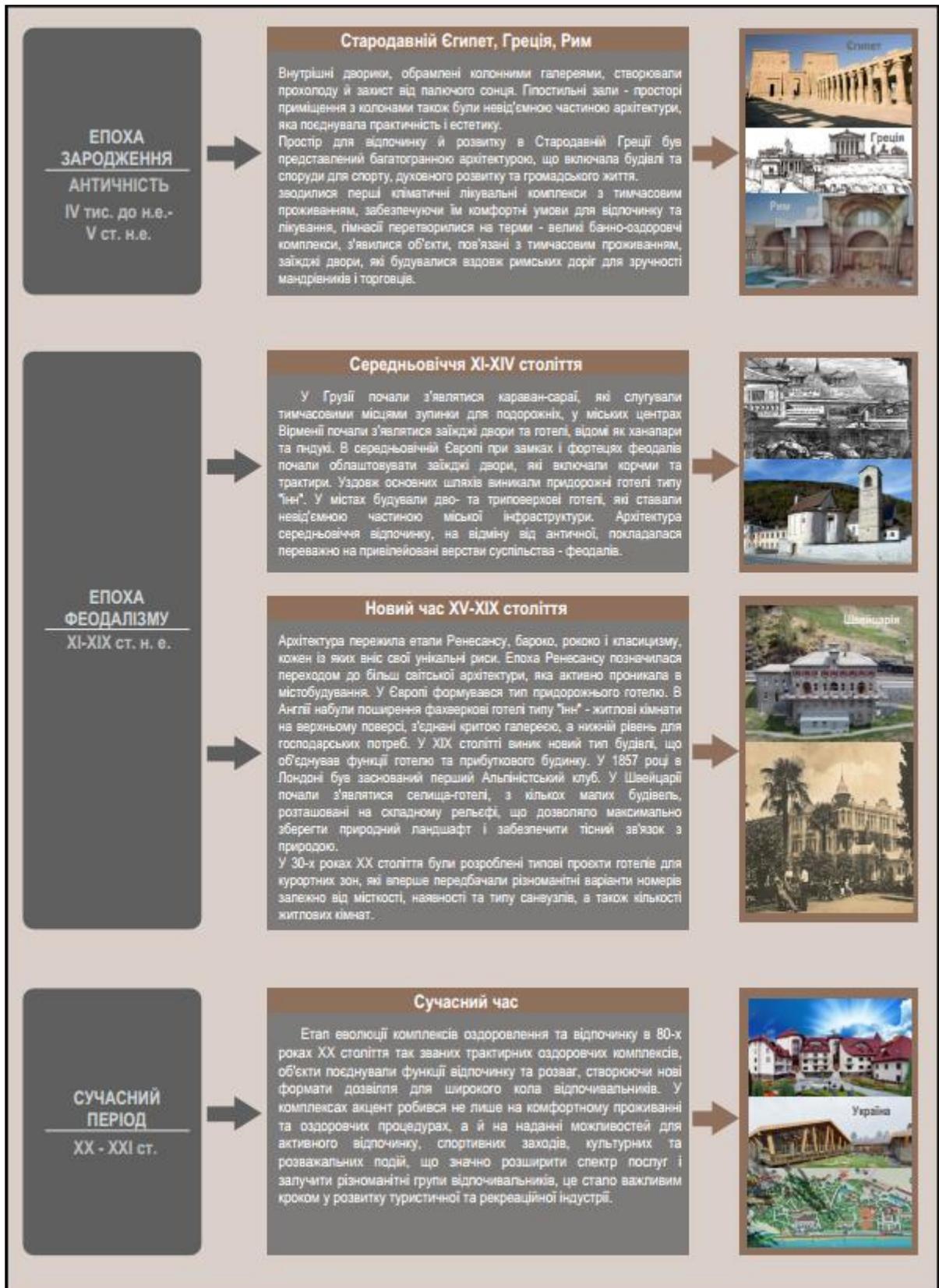
До початку 60-х років в архітектурній практиці спостерігався перехід від одиничних будівель до масового будівництва, заснованого на типовому проектуванні. Такий підхід дозволяв ефективно задовольняти попит на курортне житло в різних регіонах, зокрема на нових санаторно-курортних територіях, де активно розширювалася географія відпочинкових комплексів.

Особливу увагу в ці роки приділяли розвитку нових форм відпочинку, орієнтуючись на потреби різних категорій громадян. Зокрема, для сімей, молоді та дітей були створені спеціалізовані заклади відпочинку нового типу: масові літні курортні містечка, пансіонати, готелі, мотелі та кемпінги. Ці форми організації відпочинку сприяли активному розвитку масового туризму. Крім того, зростання попиту на активні види відпочинку стало стимулом для розвитку зимових курортів і освоєння гірських рекреаційних зон, що в свою чергу сприяло розширенню рекреаційної інфраструктури в таких районах.

Важливим етапом еволюції комплексів оздоровлення та відпочинку в *сучасний період* стало виникнення в 80-х роках ХХ століття так званих трактирних оздоровчих комплексів. Ці об'єкти стали поєднувати функції відпочинку та розваг, створюючи нові формати дозвілля для широкого кола відпочивальників. У таких комплексах акцент робився не лише на комфортному проживанні та оздоровчих процедурах, але й на наданні можливостей для активного відпочинку, спортивних заходів, культурних та розважальних подій. Це дозволило значно розширити спектр послуг і залучити різноманітні групи відпочивальників, що стало важливим кроком у розвитку туристичної та рекреаційної індустрії.

Періоди розвитку та формування комплексів відпочинку та оздоровлення зазначено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. Періоди розвитку та формування комплексів відпочинку та оздоровлення

1.2. Сучасні тенденції архітектурних рішень комплексів відпочинку та оздоровлення

Відпочинок та оздоровлення є важливим аспектом перезавантаження життєвих сил людини та одночасно відображає соціальні процеси, що відповідають можливостям суспільства дотепер. Сьогодні оздоровчі комплекси відпочинку виступають як важлива частина як природного, так і урбанізованого середовища, надаючи можливості для відпочинку та оздоровлення. Вони охоплюють природні зони, такі як парки, лісопарки та водні об'єкти, а також урбанізовані території, де створено спеціальні комплекси, селища та інфраструктуру для різноманітних видів відпочинку.

Рекреаційні території умовно поділяються на дві основні частини: природний ландшафт, що включає природні зони відпочинку, і території, де розташовані спеціалізовані комплекси. У межах Сумщини це можуть бути не лише традиційні санаторії та турбази, а й нові форми відпочинку, такі як агро- та екологічні комплекси, що активно розвиваються.

Комплекси відпочинку можуть включати різноманітні об'єкти, що поєднують лікування та активний відпочинок, дитячі та сімейні зони, а також місця для короткочасного відпочинку або туризму. Водночас території для оздоровлення та відпочинку повинні враховувати кліматичні умови регіону, природні ресурси та потреби сучасних відпочивальників.

Завдяки розвитку рекреаційної інфраструктури, Сумська область стане все більш привабливою для туристів та жителів інших регіонів, що шукають не лише відпочинок, але й можливості для оздоровлення в природному середовищі.

На планувальну організацію комплексів відпочинку та оздоровлення значний вплив має наявність архітектурних, природних ландшафтів, які є важливими не тільки з естетичної, але й з рекреаційної точки зору. Природні пейзажі, лісові масиви, водойми та гори створюють ідеальні умови для розташування таких центрів, адже вони забезпечують відпочиваючих не лише

комфортними умовами, але й можливістю насолодитися красою навколишнього середовища.

Основним завданням комплексів оздоровлення та відпочинку є забезпечення різних форм відпочинку: повсякденного, короткочасного та тривалого. Ці комплекси повинні надавати умови для масового відпочинку на різних етапах року. Одними з основних об'єктів є комплекси, які функціонують в різний час, залучаючи різні категорії відпочиваючих: наприклад, влітку сімейний відпочинок переважає, тоді як в зимовий період це можуть бути місця для відпочинку дорослих без дітей.

Зазвичай комплекси відпочинку складаються з літніх будинків та капітальних будівель, з яких останні займають від 30% до 50% загальної площі комплексу. Загальна місткість таких центрів коливається від 100 до 900 місць, що дає можливість обслуговувати великі групи відпочиваючих. Такі комплекси не лише забезпечують комфортний відпочинок, але й створюють умови для активного проведення часу, що важливо для оздоровлення та відновлення сил.

Планувальна організація комплексів відпочинку та оздоровлення може мати різні форми, серед яких виділяються павільйонна і блочно-павільйонна типи забудови. Така організація передбачає малоповерхову забудову, що включає велику кількість літніх будинків, окремих споруд, майданчиків для відпочинку та інших малих архітектурних форм.

Основним елементом композиції таких комплексів є капітальні будівлі, що утворюють ядро для цілорічного функціонування, з'єднане з обслуговуючим центром через спеціальні переходи або блочну композицію. Обслуговуючий центр може бути представлений окремою будівлею, що має централізовану або блочну композицію. Це місце включає різні функціональні групи приміщень, що сприяють комфортному і різноманітному відпочинку відвідувачів.

Серед приміщень обслуговуючого центру можуть бути зали для культурно-масових заходів, такі як кіноконцертні зали, аудиторії або бібліотеки. Спортивно-оздоровча частина передбачає басейн, спортивний зал та медичний пункт. Окрім того, у центрі обслуговування зазвичай є зони для харчування, які

включають кафе або ресторан. Така планувальна організація дозволяє забезпечити всебічний комфорт для відпочиваючих, поєднуючи різноманітні послуги в одному місці.

Центром композиції обслуговуючої частини комплексу відпочинку та оздоровлення є універсальна площа, яка може бути використана для організації різноманітних масових заходів. Важливими елементами планування є загальні майданчики, такі як спортивні зони з футбольним полем, а також дитячі майданчики, обладнані для активних ігор, розваг і організації видовищних заходів. Для забезпечення повноцінного відпочинку також передбачається створення паркової зони, пляжу та господарської території.

Літня житлова частина комплексу відпочинку являє собою цілісну архітектурну композицію, що включає будиночки для проживання, а також спеціально облаштовані майданчики з мангалами та зонами для барбекю. Тут гості можуть насолоджуватися приготуванням риби, шашликів, а також обробляти зібрані ягоди та гриби. Крім того, на території можуть бути розміщені майданчики для перегляду телевізійних програм, а також для ігор і фізичних вправ. Для дітей дошкільного та шкільного віку передбачено окремі ігрові майданчики, а для активних відпочивальників створено зони для гімнастики, легкої атлетики, волейболу та баскетболу. Для любителів тенісу пропонуються спеціальні корти, а для найменших гостей - дитячі басейни.

У випадку наявності водойм, на території комплексу відпочинку та оздоровлення можуть бути створені пляжі та човнові станції для любителів водних видів спорту та відпочинку. Малоповерхова забудова баз відпочинку забезпечує інтеграцію з природним ландшафтом, зберігаючи його особливості та гармонійно поєднуючи архітектуру з навколишнім середовищем. Такий підхід дозволяє максимально використовувати природні ресурси ділянки та створює комфортні умови для відпочинку без порушення екологічної рівноваги.

1.3. Огляд практики будівництва та експлуатації комплексів відпочинку та оздоровлення

Щоб визначити основні особливості містобудівної та архітектурно-планувальної структури комплексів відпочинку та оздоровлення, доцільно провести детальний аналіз проектів і реалізованих прикладів як у міжнародній практиці, так і в межах України. Такий підхід дозволить порівняти різні способи організації рекреаційних зон, враховуючи кліматичні умови, культурні особливості та економічні реалії конкретного регіону.

Досвід іноземних проектів може стати джерелом натхнення для впровадження сучасних рішень, зокрема гармонійної інтеграції з природним середовищем, використання екологічних технологій, універсального зонування та багатофункціональності об'єктів. У свою чергу, аналіз української практики допомагає врахувати специфічні потреби місцевого населення, регіональні традиції та наявну інфраструктуру.

Додатково важливо врахувати соціальні потреби сучасного населення, такі як доступ до спорту, активного відпочинку та сімейного дозвілля, що може включати організацію просторів для дітей, підлітків і дорослих. Прогресивні рішення передбачають створення гнучкої інфраструктури, яка може змінювати своє функціональне призначення залежно від пори року, як-от зимові гірськолижні комплекси, що влітку стають зонами для піших або вело-прогулянок. Такий комплексний підхід дозволить створити сучасну концепцію організації рекреаційних об'єктів, яка відповідатиме актуальним стандартам комфорту, екологічності та економічної доцільності.

Отже, розглянемо приклади **закордонного досвіду** будівництва та експлуатації комплексів відпочинку та оздоровлення.

1. Термальні ванни «Therme Vals» (Валс, Швейцарія)

Therme Vals – це визначний приклад архітектури, що гармонійно поєднує природну красу Альп із сучасними технологіями та лікувальними властивостями термальної води. Комплекс розташований у мальовничому швейцарському

селищі Валс, в кантоні Граубюнден, і займає площу близько 6000 м². Він був спроектований у 1996 році відомим архітектором Петером Цумтором, який створив концепцію, засновану на інтеграції будівлі в природний ландшафт.

Архітектура комплексу виконана в мінімалістичному стилі. Головний будівельний матеріал – кварцовий сланець, видобутий у місцевих кар'єрах, – створює відчуття єдності з природою. Для облицювання використано понад 30000 плит сланцю, що забезпечують міцність та довговічність будівлі. Споруда частково занурена в схил пагорба, що дозволяє зберігати стабільний мікроклімат і створює унікальну акустику. Комплекс побудований над природним джерелом, з якого вода підіймається з глибини 1000 метрів і має температуру 30-36°C. Завдяки високому вмісту мінералів, таких як магній, кальцій і сульфати, вода сприяє оздоровленню, покращенню кровообігу та зняттю стресу.

Therme Vals пропонує відвідувачам різноманітні послуги та простори для релаксації. Комплекс включає кілька термальних ванн із температурним діапазоном води від 14°C до 42°C. Є відкриті й закриті басейни, зокрема «Квітковий басейн» та ванна зі спеціальним звуковим оформленням. Загальна площа водних поверхонь – близько 800 м². Передбачені кімнати для релаксації, зони тиші та медитації з природним освітленням, що створюють спокійну атмосферу. Пропонуються масажі, ароматерапія, лікувальні процедури з використанням термальної води, а також програми догляду за тілом.

У складі комплексу є готель із 60 номерами, що дозволяє гостям провести тут кілька днів для повного занурення в атмосферу спокою та оздоровлення. Центром композиції є основна будівля, яка забезпечує зв'язок між різними функціональними зонами. Її часткове занурення в схил створює плавний перехід між архітектурою та природним ландшафтом.

Therme Vals став справжнім шедевром, який об'єднав сучасний дизайн, енергозберігаючі технології та природний терапевтичний потенціал. Цей комплекс є яскравим прикладом того, як рекреаційні заклади можуть гармонійно взаємодіяти з навколишнім середовищем, створюючи простір для відновлення сил і гармонії з природою. (Рис. 1.1, 1.2)

Рисунок 1.1, 1.2. «Therme Vals» термальний спа-комплекс у Валсі, Швейцарія

2. «Блакитна Лагуна» (*Blue Lagoon, Ісландія*)

«Блакитна Лагуна» – це всесвітньо відомий геотермальний спа-комплекс, який розташований неподалік від столиці Ісландії, Рейк'явіка, серед вражаючих лавових полів. Унікальний природний ландшафт та цілющі властивості води роблять цей комплекс одним із найпопулярніших місць відпочинку в країні.

Комплекс розташований на півострові Рейк'янес, поруч із геотермальною електростанцією. Вода в басейнах – це нагріта магмою морська вода, яка проходить через лавові породи та виходить на поверхню багатою на мінерали, зокрема кремнезем і сірку. Завдяки своєму складу вона має потужні лікувальні властивості, особливо для шкіри, і є природним засобом для лікування псоріазу та інших дерматологічних захворювань.

«Блакитна Лагуна» займає площу близько 8700 м² та пропонує широкий спектр послуг. Термальні басейни: величезні відкриті водойми з температурою води 37–39°C, які оточені чорними вулканічними породами, створюють унікальний контраст із блакитним кольором води. Зони відпочинку: парові кімнати та сауни, вирізьблені у лавових формаціях, надають можливість розслабитися у природному середовищі. Комплекс пропонує процедури з використанням кремнезему, водоростей і мінеральних грязей, розроблених спеціально для оздоровлення шкіри.

У складі комплексу є готель «Retreat Blue Lagoon», який має близько 62 номерів, що забезпечують комфортне проживання з видом на лагуну. Гості можуть насолоджуватися місцевими делікатесами у ресторанах, де використовуються продукти ісландського походження.

Архітектура комплексу вдало інтегрована в природний ландшафт. Використання натуральних матеріалів у будівлях, таких як камінь і дерево, підкреслює автентичність і гармонію з навколишнім середовищем. Вид на вулканічні поля та атмосферу гейзерів створює унікальний досвід відпочинку.

Комплекс пропонує можливість замовлення приватних процедур, доступ до ексклюзивних зон для гостей готелю, а також організацію корпоративних і святкових заходів.

«Блакитна Лагуна» – це не лише місце для релаксації, а й екологічний приклад використання природних ресурсів. Завдяки поєднанню унікальних природних умов, сучасної інфраструктури та екологічного підходу цей спа-комплекс є символом Ісландії та одним із найкращих рекреаційних об'єктів світу. (Рис. 1.3, 1.4)

Рисунок 1.3, 1.4. Геотермальний комплекс «Blue Lagoon» в Ісландії

3. Медичний та оздоровчий центр «Lanserhof Tegernsee» (Тегернзеє, Німеччина)

«Lanserhof Tegernsee» – це преміальний медичний центр, розташований у мальовничій альпійській місцевості поблизу озера Тегернзеє. Він поєднує сучасні медичні технології з унікальними програмами оздоровлення,

спеціалізуючись на детоксикації, регенеративній медицині та фізичному відновленні.

Центр знаходиться серед величних Альп у регіоні, який відомий своєю екологічно чистою природою та спокійною атмосферою. Панорамні краєвиди гір і близькість до озера сприяють повному розслабленню та налаштуванню на відновлення організму.

«Lanserhof Tegernsee» займає понад 21 000 м² і включає просторі медичні кабінети для діагностики, лікування та відновлення, оздоровчі зони розроблені для проведення процедур детоксикації, фізіотерапії та омолодження. Житлові зони комфортні номери для пацієнтів із мінімалістичним дизайном, оснащені великими панорамними вікнами для споглядання альпійських пейзажів. Територія включає також басейни, сауни, парові кімнати, а також спеціальні зони для медитацій та йоги.

Центр пропонує персоналізовані програми, які охоплюють: видалення токсинів з організму за допомогою спеціального харчування, фізіо-процедур і медикаментозної підтримки; терапії, спрямовані на омолодження організму та прискорення його відновлення після хвороб або стресів; фізичну реабілітацію-комплекс вправ, масажів та індивідуальних тренувань для покращення фізичного стану та витривалості; сучасні методи догляду за шкірою та волоссям із використанням високотехнологічного обладнання та натуральних засобів.

Будівля комплексу виконана у стилі сучасного мінімалізму з акцентом на інтеграцію з природним середовищем. Панорамні вікна забезпечують максимальний доступ до природного світла, а внутрішні простори оформлені у спокійних тонах із використанням натуральних матеріалів, таких як дерево, камінь і скло. Інфраструктура комплексу включає ресторани з дієтичним харчуванням, де пропонуються страви, розроблені відповідно до програм детоксикації та відновлення. *(Рисунок 1.5, 1.6)*

«Lanserhof Tegernsee» вважається одним із провідних оздоровчих центрів Європи, який завдяки сучасним методикам і унікальним природним умовам забезпечує високий рівень відновлення та оздоровлення для своїх відвідувачів.

Рисунок 1.5, 1.6. Оздоровчий центр «Lanserhof Tegernsee» у Тегернзее, Німеччина

4. Оздоровчий центр «Sha Wellness Clinic» (Аліканте, Іспанія)

«Sha Wellness Clinic» – це елітний центр оздоровлення, відомий у всьому світі завдяки унікальному підходу до здоров'я, який об'єднує традиційні східні

методи лікування та сучасні інновації західної медицини. Він розташований в мальовничому районі Аліканте, що на узбережжі Середземного моря, і забезпечує відвідувачам не лише високоякісне оздоровлення, а й насолоду чудовими краєвидами та комфортом.

Комплекс знаходиться у районі з унікальним мікрокліматом, який сприятливо впливає на здоров'я. Панорамний вид на Середземне море, оточення гірських пейзажів і велика кількість сонячних днів створюють ідеальну атмосферу для релаксації та відновлення.

Оздоровчий центр займає понад 5 000 м² і включає: медичний центр; спа-комплекс: басейни з морською водою, гідромасажні ванни, сауни, парові кімнати та зони для відпочинку; комфортні апартаменти з мінімалістичним дизайном, балконами та терасами, що відкривають вид на море або навколишні гори; просторі тренажерні зали, студії для занять йогою, пілатесом та іншими фізичними активностями; пропонують органічні страви, адаптовані до потреб гостей, із використанням місцевих продуктів та принципів макробіотики.

Комплекс пропонує широкий спектр індивідуальних програм, які охоплюють: детоксикацію, антистрес-програми, контроль ваги, антивікову терапію, імунну підтримку. Гостям пропонуються різноманітні активності, включаючи піші прогулянки вздовж узбережжя, майстер-класи з приготування здорових страв та консультації з експертами щодо збереження здорового способу життя.

«Sha Wellness Clinic» – це ідеальне місце для тих, хто шукає гармонію між фізичним і психологічним станом. Завдяки інноваційному підходу до здоров'я та розкішній інфраструктурі, центр пропонує гостям якісний сервіс та відновлення на найвищому рівні. *(Рисунок 1.7,1.8)*

Рисунок 1.7, 1.8. Центр оздоровлення «Sha Wellness Clinic» у Аліканте, Іспанія

5. Комплекс «Chiva-Som» (Хуа-Хін, Таїланд)

Chiva-Som – це розкішний комплекс, розташований на узбережжі Хуа-Хіна, Таїланд, що спеціалізується на комплексному оздоровленні. Назва цього курорту перекладається як «Місце життя», що символізує гармонію між тілом, розумом і душею. Курорт поєднує найкращі східні методи лікування з передовими досягненнями західної медицини, створюючи ідеальні умови для відновлення та релаксації. Розташований серед тропічної природи, з видом на Сіамську затоку, комплекс пропонує безліч можливостей для відновлення фізичного і психологічного стану гостей.

Chiva-Som займає площу понад 7 акрів і включає в себе елегантні вілли та номери, оформлені в традиційному тайському стилі з сучасними елементами. Проживання на курорті передбачає приватні садки, балкони та тераси з видом на тропічні сади чи океан. На території є спа-центр з широким спектром процедур, медичний центр, фітнес-зони, ресторани з органічним харчуванням, а також спеціалізовані зони для медитації та йоги. Курорт орієнтований на надання

індивідуальних оздоровчих програм, що включають детоксикацію, зниження стресу, відновлення фізичної форми, а також регенерацію та омолодження.

Серед основних методик курорту — тайський масаж, акупунктура, фізіотерапія, дієтотерапія та інші східні та західні підходи, що дозволяють досягти високих результатів у відновленні здоров'я. Усі програми персоналізовані і створюються з урахуванням індивідуальних потреб кожного гостя. Окрім цього, курорт підтримує концепцію сталого розвитку, використовуючи екологічно чисті матеріали та органічні продукти.

Chiva-Som є місцем, де поєднуються природа, спокій, високоякісне обслуговування та професіоналізм, що робить його ідеальним місцем для тих, хто прагне досягти балансу між тілом і душею. (Рисунок 1.9, 1.10)

Рисунок 1.9. Комплекс оздоровлення «Chiva-Som» у Хуа-Хін, Таїланд

Рисунок 1.10. Комплекс оздоровлення «Chiva-Som» у Хуа-Хін, Таїланд

Комплекси демонструють різні підходи до створення рекреаційних зон, де поєднано комфорт, естетику та ефективні оздоровчі програми. Вони можуть бути орієнтирами для проектування сучасних комплексів відпочинку та оздоровлення.

Приклади будівництва та експлуатації комплексів відпочинку та оздоровлення в Україні.

1. Комплекс «Термальні води Косино» (Закарпатська область)

Розташований у живописному Закарпатті, термальний курорт «Косино» є однією з найбільш унікальних оздоровчих локацій України. Головною особливістю комплексу є наявність басейнів, заповнених термальною водою, що надходить із глибини понад 1000 метрів. Ця вода має цілющі властивості завдяки багатому складу мінералів, що сприяє оздоровленню та відновленню сил.

«Косино» пропонує широкий спектр оздоровчих послуг: термальні ванни, різноманітні сауни, соляні кімнати, а також масажні процедури. У курортному комплексі також є ресторани, де можна скуштувати традиційні страви закарпатської кухні, що додають атмосфері ще більше автентичності та затишку.

Архітектурне оформлення комплексу органічно вписується в природне оточення, доповнюючи атмосферу гармонії та спокою. Прогулянкові зони дають змогу відпочивати на свіжому повітрі, насолоджуючись краєвидами навколишніх гір та лісів. (Рисунок 1.11)

Цей комплекс є прикладом того, як поєднання природних ресурсів та сучасних оздоровчих технологій може створити унікальний курорт для тих, хто шукає відновлення як фізичне, так і емоційне. «Косино» є ідеальним місцем для тих, хто бажає провести час серед природи, відпочити від буденних турбот і поповнити свої енергетичні резерви.

Рисунок 1.11. Комплекс «Термальні води Косино» у Закарпатській області

2.База відпочинку «Зелений гай» (Сумська область)

Розташована неподалік від мальовничих озер і густих лісів Сумської області, база відпочинку «Зелений гай» є чудовим місцем для сімейного та корпоративного відпочинку. Комплекс пропонує різноманітні варіанти проживання, включаючи затишні дерев'яні котеджі, обладнані всіма зручностями для комфортного перебування.

Територія бази облаштована для активного та спокійного дозвілля. Відвідувачам доступні спортивні майданчики, зони для пікніків і барбекю, а також дитячі ігрові майданчики. Для любителів риболовлі база пропонує спеціально облаштовані місця на озерах, а прогулянки на катамаранах і човнах дозволяють насолоджуватися природною красою регіону.

Крім активного відпочинку, «Зелений гай» надає можливість організації банкетів, корпоративних заходів і сімейних свят. Комплекс має ресторан із стравами місцевої та європейської кухонь, а також зони для проведення вечірок і концертів на відкритому повітрі. (Рисунок 1.12, 1.13)

Особливою перевагою бази є її розташування в екологічно чистому регіоні, що сприяє повноцінному відновленню сил та релаксації серед природи. «Зелений гай» приваблює відвідувачів своєю універсальністю та затишною атмосферою, створюючи комфортні умови для кожного гостя.

Рисунок 1.12. База відпочинку «Зелений гай» у Сумській області

Рисунок 1.13. База відпочинку «Зелений гай» у Сумській області

3. Санаторій «Миргород» (Полтавська область)

Санаторій «Миргород» — це відомий курорт в Полтавській області, що спеціалізується на лікуванні за допомогою унікальних мінеральних вод. Це один із найбільших та найбільш популярних оздоровчих центрів України, відомий завдяки своїм цілющим водам, серед яких найвідоміша — «Миргородська», яка активно використовується для лікування захворювань травної системи, а також опорно-рухового апарату.

Санаторій надає широкий спектр медичних послуг, зокрема бальнеотерапію, грязелікування, інгаляції, а також різні відновлювальні та оздоровчі програми.

Приклади будівництва та експлуатації комплексів відпочинку та оздоровлення в Україні та за кордоном наведено в таблиці 1.2.

Інфраструктура санаторію включає декілька басейнів з різною температурою води, спортивні майданчики для активного відпочинку, а також прогулянкові алеї, облаштовані зони для відпочинку на свіжому повітрі. Для тих, хто прагне відпочити на природі, є мальовничі місця для пікніків, а також спеціальні зони для релаксації. (Рисунок 1.14, 1.15)

На території санаторію розташовані комфортні корпуси для розміщення гостей, з різними варіантами номерів, що дозволяють зручно розмістити відпочиваючих різних категорій. Загальна площа комплексу включає зелені

зони, майданчики для прогулянок, що створюють гармонійну атмосферу для лікування та відновлення. Завдяки своєму багатому досвіду та ефективності лікувальних процедур, санаторій «Миргород» залишається популярним місцем для відновлення здоров'я та спокійного відпочинку.

Рисунок 1.14,1.15. Санаторій «Миргород» у Полтавській області, Україна

4. Оздоровчий комплекс «Синяк» (село Синяк, Закарпаття)

Розташований серед гірських пейзажів Закарпаття, де карпатські термальні джерела активно використовуються для лікувальних процедур. Місце є ідеальним для тих, хто прагне відпочити серед природи та поліпшити своє здоров'я за допомогою мінеральних вод і спеціальних процедур. Територія комплексу дозволяє комфортно розмістити відпочивальників у кількох корпусах, загальна місткість яких складає близько 338 осіб. Враховуючи величезну площу, тут є всі умови для активного відпочинку: відвідувачі можуть займатися гірським туризмом, лижним спортом, а також скористатися послугами різноманітних спа-процедур. (Рисунок 1.16)

Інфраструктура комплексу включає не лише традиційні процедури на основі термальних вод, а й сучасні спортивні та тренувальні зони, фізіотерапевтичні кабінети, лазерну терапію, а також спеціалізовані програми для фізичного і психічного відновлення. Зважаючи на великі території комплексу та його зручне розташування в гірському регіоні, відпочиваючі мають можливість насолоджуватись чистим повітрям і природними краєвидами, що додають гармонії і спокою в процес відновлення здоров'я.

Рисунок 1.16. Оздоровчий комплекс «Синяк» в селі Синяк, Закарпаття, Україна

Таблиця 1.2. Приклади будівництва та експлуатації комплексів відпочинку та оздоровлення в Україні та за кордоном

<p>Приклади закордонного досвіду будівництва</p> <p>Термальні ванни «Therme Vals» (Валс, Швейцарія)</p> <p>Комплекс розташований у мальовничому швейцарському селищі Валс, в кантоні Граубюнден, і займає площу близько 6000 м². Він був спроектований у 1996 році відомим архітектором Петером Цумтором, який створив концепцію, засновану на інтеграції будівлі в природний ландшафт. Є відкриті й закриті басейни, зокрема «Кайтховий басейн» та ванна зі спеціальним звуковим оформленням. У складі комплексу є готель із 60 номерами.</p>	<p>Приклади українського досвіду будівництва</p> <p>Комплекс «Термальні води Косино» (Закарпатська область)</p> <p>Розташований у живописному Закарпатті, термальний курорт «Косино» є однією з найбільш унікальних оздоровчих локацій України. Головною особливістю комплексу є наявність басейнів, заповнених термальною водою, що надходить із глибини понад 1000 метрів. У курортному комплексі також є ресторани, де можна скуштувати традиційні страви закарпатської кухні. Прогулянкові зони з квітами навколишніх гір та лісів.</p>
<p>«Блакитна Лагуна» (Blue Lagoon, Ісландія)</p> <p>Відомий геотермальний спа-комплекс, який розташований неподалік від столиці Ісландії, Рейк'явіка, серед вражаючих лавових полів. «Блакитна Лагуна» займає площу близько 8700 м² та пропонує широкий спектр послуг. Термальні басейни: величезні відкриті водойми з температурою води 37-39° С. У складі комплексу є готель «Retreat Blue Lagoon», який має близько 62 номерів. Архітектура комплексу вдало інтегрована в природний ландшафт.</p>	<p>База відпочинку «Зелений гай» (Україна, Сумська область)</p> <p>Розташована неподалік від мальовничих озер і густих лісів. База відпочинку є чудовим місцем для сімейного та корпоративного відпочинку. Комплекс пропонує дерев'яні котеджі, обладнані всіма зручностями для комфортного перебування. Територія облаштована для активного та спокійного дозвілля, спортивні майданчики, зони для пікніків і барбекю, дитячі ігрові майданчики, ресторан із стравами місцевої та європейської кухні.</p>
<p>Оздоровчий центр «Lanserhof Tegernsee», Німеччина</p> <p>Преміальний медичний центр, розташований у мальовничій альпійській місцевості поблизу озера Тегернзеє. Центр знаходиться серед величезних Альп у регіоні, який відомий своєю екологічно чистою природою та спокійною атмосферою. Займає понад 21 000 м² і включає просторі медичні кабінети для діагностики, лікування та відновлення, оздоровчі зони для проведення процедур детоксикації, фізіотерапії та омолодження. Територія включає також басейни, сауни, парові кімнати, а також спеціальні зони для медитації</p>	<p>Оздоровчий комплекс «Синяк» (село Синяк, Закарпаття)</p> <p>Розташований серед гірських пейзажів Закарпаття, де карпатські термальні джерела активно використовуються для лікувальних процедур. Територія комплексу вміщає відпочиваючих у кількох корпусах, загальна місткість яких складає близько 338 осіб. Відвідувачі можуть займатися гірським туризмом, лижним спортом, а також скористатися послугами різноманітних спа-процедур, фізіотерапевтичними кабінетами, лазерну терапію, а також спеціалізовані програми для фізичного і психічного відновлення.</p>

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛЕКСІВ ВІДПОЧИНКУ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ

2.1. Класифікація комплексів відпочинку та оздоровлення

Оздоровчі та відпочинкові комплекси є спеціалізованими містобудівними структурами, що виконують різноманітні функції та складаються з установ, об'єднаних спільним архітектурно-планувальним задумом, гармонійною просторовою композицією та інтегрованою системою обслуговування.

Класифікація таких комплексів базується на кількох важливих критеріях, які поділяють на містобудівні та соціально-економічні. Містобудівні чинники охоплюють функціональне призначення, географічне розташування, щільність забудови, рівень капітальності будівель та їхню адаптацію до навколишнього середовища. Натомість соціально-економічні аспекти враховують категорії відпочивальників, склад і призначення приміщень, загальну місткість, рівень комфортності, а також можливість використання об'єктів у різні пори року.

Такі комплекси створюються для задоволення рекреаційних потреб населення, забезпечуючи умови для відпочинку, відновлення сил і покращення здоров'я. Їхнє планування, дизайн і функціонал спрямовані на поєднання естетики та практичності, що дозволяє ефективно використовувати простір і ресурси.

Критерії, що використовуються для класифікації комплексів відпочинку та оздоровлення, перебувають у взаємозв'язку та взаємозалежності. Функціональний профіль, розташування комплексу та категорія відвідувачів визначають основну мету об'єкта. Саме призначення комплексу впливає на організацію функціональних зон і площі приміщень, які формуються відповідно до рівня комфортності. У свою чергу, рівень комфорту позначається на архітектурно-планувальних та об'ємних рішеннях споруд і ступені благоустрою території комплексу.

Ключовим критерієм для ідентифікації типу комплексу такого призначення є його функціональне призначення. Виходячи з цього, розрізняють відпочинкові комплекси, туристичні комплекси та санаторні. Санаторні комплекси створені для реабілітаційного лікування і включають санаторії для дорослих, дитячі санаторії, санаторно-профілактичні заклади та санаторні табори. Відпочинкові комплекси орієнтовані на масовий відпочинок і складаються з пансіонатів, баз відпочинку, дитячих та молодіжних таборів, а також курортних готелів.

Об'ємно-планувальні рішення таких закладів базуються на створенні умов, які сприяють релаксації, оздоровленню та забезпеченню максимального комфорту для різних груп відвідувачів.

Місткість центрів відпочинку та оздоровлення визначається кількістю місць для проживання, яку вони можуть забезпечити. Цей показник варіюється залежно від типу закладу. Комплекси невеликої місткості розраховані на 25-150 осіб, середньої - на 160-300, а великої - на 350-900 гостей і більше. Такі категорії використовуються для класифікації пансіонатів, санаторіїв, курортних та туристичних готелів, а також кемпінгів. Притулки та хатини, які надають спальні місця від 25 до 100 осіб, належать до об'єктів невеликої місткості.

Кількість гостей, яку може прийняти комплекс, залежить від його призначення, типу закладів, що входять до його складу, та місця розташування. Наприклад, відпочинкові центри в гірських місцевостях мають іншу структуру, ніж об'єкти на морському узбережжі.

Крім того, важливим є рівень капітальності забудови, який відображає довговічність, стійкість до вогню та загальну міцність споруд. За цим критерієм комплекси поділяють на:

1. *Капітальні споруди* – створені для довгострокового використання та можуть функціонувати цілорічно або сезонно.
2. *Некапітальні будівлі* – це тимчасові або стаціонарні об'єкти, які використовуються протягом певного сезону.
3. *Мобільні об'єкти* – до цієї категорії входять плавучі будинки відпочинку, туристичні яхти.

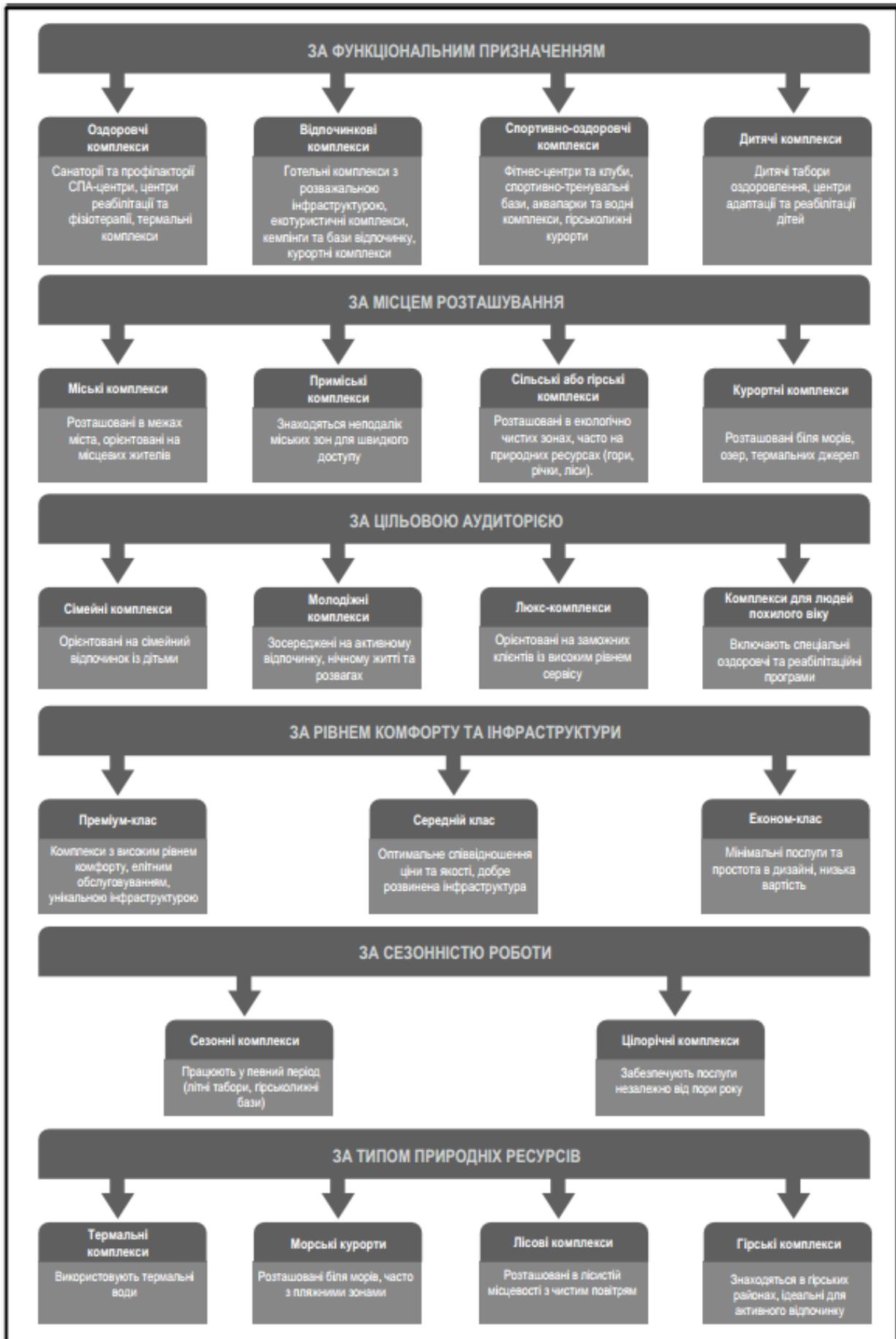
Функціональне призначення та архітектурно-планувальні особливості центрів відпочинку адаптуються до конкретних кліматичних умов, ландшафту та цільового призначення. Ці фактори формують вибір типу будівель і зручностей, які забезпечують відвідувачам максимальний комфорт і релаксацію.

До капітальних споруд відносяться усі пансіонати, санаторні заклади, курортні та туристичні готелі, мотелі. До некапітальних стаціонарних об'єктів належать бази відпочинку, літні будиночки, кемпінги, дитячі табори, притулки та хатини, туристичні бази. У категорію тимчасових некапітальних споруд входять молодіжні, туристичні або спортивні наметові табори. Мобільні об'єкти включають пересувні засоби: автокемпери, каравани, ротеї, а також водні транспортні засоби, такі як катери, яхти чи судна. Серед мобільних споруд також виділяють переносні та збірно-розбірні конструкції.

Критерій капітальності будівель комплексів та баз відпочинку пов'язаний із критерієм стаціонарності. *Стаціонарні об'єкти* створюються для постійного використання на конкретній ділянці до моменту їхньої амортизації. До цієї категорії належать усі капітальні споруди, зведені на фундаментах. *Нестаціонарні об'єкти*, навпаки, можуть переміщуватися в інші локації. Вони поділяються на стабільні, наприклад, туристичні бази сезонного типу чи будиночки для літнього відпочинку, і мобільні - до них належать туристичні поїзди, судна чи інші пересувні засоби. *Класифікація комплексів відпочинку та оздоровлення відображена в таблиці 2.1.*

Сезонність використання комплексу відпочинку та оздоровлення безпосередньо залежить від капітальності його споруд, що може забезпечувати як цілорічну, так і обмежену сезонну експлуатацію. Капітальні будівлі зазвичай розраховані на використання протягом усього року, тоді як споруди з полегшеними конструкціями і мінімальним благоустроєм орієнтовані на сезонну діяльність. Вони можуть бути як стаціонарними, так і мобільними. Наприклад, санаторій - це капітальна, цілорічна споруда. Кемпінг належить до стаціонарних сезонних споруд, а туристичні річкові судна виступають мобільними, сезонними та нестаціонарними об'єктами.

Таблиця 2.1. Класифікація комплексів відпочинку та оздоровлення

Можливість розширення місткості таких закладів у теплу пору року забезпечується організацією додаткових рекреаційних зон, що діють лише сезонно. Це дає можливість збільшити ефективність експлуатації ресурсів комплексу та адаптувати його до збільшеного туристичного потоку в періоди найбільшої популярності.

Рівень комфорту оздоровчих та відпочинкових комплексів тісно пов'язаний із сезонністю їх експлуатації. Комфорт визначає не лише архітектурні та планувальні рішення будівель, але й структуру функціональних приміщень, технічне оснащення номерів, якість інженерних систем, ступінь благоустрою прилеглої території, а також перелік доступних послуг. Такі фактори, як розмір приміщень, співвідношення типів номерів за місткістю й кількістю кімнат, стають стабільними характеристиками, що формують основи комфортності.

Змінні критерії комфорту залежно від потреб відвідувачів враховують географічне розташування, розмір комплексу та набір додаткових послуг. До прикладу, заклади преміум-класу можуть надавати сучасні зручності, такі як автоматизовані системи управління умовами в номерах, простори для спорту та релаксації, приватні спа-зони, а також інші інноваційні рішення. Гнучкість у впровадженні нових сервісів дозволяє адаптувати комплекс до сучасних стандартів і відповідати очікуванням різних категорій гостей.

Також, рівень комфорту в оздоровчих та відпочинкових комплексах значною мірою залежить від стану їхньої матеріальної та технічної бази. Оскільки в різних країнах розвиток цієї бази має різні темпи, є потреба в уніфікації критеріїв для забезпечення узгодженості стандартів міжнародного туризму. Наприклад, у готельній індустрії зазвичай використовують систему зірок для позначення рівня комфорту. Кількість зірок варіюється залежно від ступеня комфортності – від 1 до 5, де 5 зірок означає найвищий рівень.

В Україні також прийнята подібна класифікація. В нормативних актах чітко прописані вимоги до різних аспектів, таких як будівельні конструкції, інженерні системи, технічне оснащення номерів, їх меблювання, а також складу

громадських і допоміжних приміщень. Крім того, визначено перелік послуг, які мають бути надані в залежності від категорії комфортності комплексу.

Оздоровчі та відпочинкові комплекси відіграють ключову роль у забезпеченні комфортних умов для відпочинку і реабілітації. Їх класифікація залежить від кількох факторів, таких як функціональне призначення, рівень капітальності, сезонність і типи послуг, що надаються. Вибір типу комплексу залежить від географічного розташування, кліматичних умов та специфіки попиту. Водночас рівень комфорту і технічне оснащення є важливими критеріями, які визначають привабливість і функціональність таких об'єктів для різних категорій відвідувачів.

2.2. Факторний вплив на формування архітектурно-планувальної організації комплексів відпочинку та оздоровлення

При проектуванні і розміщенні центрів відпочинку та оздоровлення важливо враховувати різноманітні чинники, які впливають на архітектурні рішення та функціональну організацію таких об'єктів. До основних факторів належать *природно-кліматичні умови, соціально-економічні, містобудівні і функціонально-типологічні* аспекти.

Перед вибором локації для комплексу відпочинку та оздоровлення необхідно ретельно аналізувати *кліматичні та природні* характеристики місцевості. Наявність сприятливих природних умов, таких як кліматичні особливості та природні ресурси, є основою для обґрунтування доцільності будівництва об'єктів відпочинку саме на цій території. Хороші природні умови, а також наявність рекреаційних ресурсів, таких як мінеральні води або лікувальні грязі, сприяють підвищенню туристичної привабливості регіону та залученню відвідувачів.

Зокрема, рекреаційні ландшафти України - лісові, гірські та приморські території - а також наявність природних заповідників, національних парків та

інших охоронюваних територій створюють значний потенціал для розвитку оздоровчих та туристичних комплексів.

Оцінка природних ресурсів України показує, що площа територій, які підходять для природоохоронних, оздоровчих та рекреаційних цілей, становить приблизно 12 млн га, що складає близько 25% від загальної площі країни. Цей показник відповідає міжнародним стандартам збереження природних рекреаційних ресурсів. Така територіальна база свідчить про високий потенціал для підвищення рівня розвитку туристичної інфраструктури, особливо для оздоровчих і відпочинкових комплексів, що може сприяти подальшому розвитку рекреаційного сектору в Україні.

Сумський район, особливо місто Суми, характеризується високим відсотком рекреаційних територій, що свідчить про природну привабливість цього регіону для відвідувачів та відпочиваючих. Завдяки таким умовам є ідеальним для розвитку відпочинкових і оздоровчих комплексів, оскільки природно-кліматичні особливості району є сприятливими для різноманітної рекреаційної діяльності. Зокрема місто Суми, виділяється великою кількістю рекреаційних територій, що робить цей регіон привабливим для відвідувачів та туристів. Природні ресурси, такі як ліси, річки та зелені зони, створюють відмінні умови для розвитку відпочинкових і оздоровчих комплексів. Завдяки сприятливому клімату та екологічній чистоті цей район ідеально підходить для різноманітної рекреаційної діяльності.

Завдяки своїм природним перевагам, Сумщина пропонує можливості для створення центрів відпочинку, туристичних комплексів та інших місць для відпочинку та оздоровлення. Регіон забезпечує не лише можливості для активного відпочинку, як-от водні види спорту, пішохідні та велосипедні маршрути, але й ідеальні умови для відновлення сил у природному середовищі. Це відкриває перспективи для сталого розвитку екологічного туризму, що зберігає природну красу та привабливість території.

Соціально-економічні аспекти здійснюють великий вплив на архітектурні рішення комплексів відпочинку та оздоровлення та їхніх характеристик.

Зокрема, демографічний склад населення регіону, його економічні можливості і здатність оплачувати рекреаційні послуги безпосередньо визначають тип відпочивальників та їхні потреби. Це, у свою чергу, впливає на рівень комфорту, необхідний склад приміщень, місткість об'єктів і сезонність їхнього функціонування.

Соціально-економічні чинники також формують структуру рекреаційного попиту, як за кількістю, так і за якістю, враховуючи економічну доцільність та можливість організації відпочинкових комплексів у певних локаціях. Наприклад, рівень доходів населення і рівень освіти мають значення для розвитку попиту на відпочинок і оздоровлення, адже чим вищий рівень життя, тим більша ймовірність, що людина обиратиме комплекс з високим рівнем комфорту та послуг.

Також важливою складовою є динаміка туризму в регіоні. Завдяки зростанню доходів населення, покращенню рівня освіти, розвитку інформаційних технологій та транспортної інфраструктури значно покращується доступність та популярність рекреаційних об'єктів. Це, в свою чергу, стимулює розвиток нових туристичних центрів, що зможуть задовольняти попит на відпочинок, оздоровлення та рекреацію різних категорій населення.

Туризм, як сектор економіки, відіграє важливу роль у збереженні природної та культурної спадщини. Ця галузь є унікальною в тому, що вона безпосередньо зацікавлена в охороні історичних пам'яток і природних ресурсів, оскільки саме ці фактори визначають привабливість регіону для туристів. Туризм може стати рушійною силою для розвитку території, оскільки сприяє не лише ефективному використанню рекреаційних ресурсів, але й сприяє розвитку соціально-культурної сфери та виробничих можливостей регіону. Завдяки туризму відбувається активне залучення місцевих ресурсів до економічного обороту, що позитивно позначається на розвитку інфраструктури і створенні нових робочих місць.

Містобудівні аспекти значно впливають на проектування та організацію комплексів відпочинку та оздоровлення, оскільки визначають місце їх

розташування, структуру та масштаб забудови. Вони враховують такі фактори, як щільність забудови, що важливо для забезпечення необхідних умов для відпочинку, та взаємодію з навколишнім середовищем. Рішення щодо розміщення таких об'єктів повинні враховувати наявні природні ресурси і інфраструктуру. Крім того, містобудівні чинники визначають, як рекреаційний комплекс буде інтегрований у ландшафт і як його компоненти гармоніюватимуть із навколишніми природними і соціально-культурними умовами. Важливою є також масштабність та функціональна спеціалізація таких комплексів, що повинна відповідати вимогам якості інфраструктури і потребам відпочиваючих.

Функціонально-планувальне оформлення та просторові рішення для відпочинкових та оздоровчих комплексів значною мірою залежать від розташування об'єкта - чи то в замських районах, чи в зонах, спеціально призначених для курортного та туристичного відпочинку. Визначення площі земельної ділянки є важливим етапом планування, оскільки потрібно враховувати особливості експлуатації комплексу, що включає його місткість і специфічні функціональні потреби. Вибір ідеальних геометричних характеристик земельної ділянки також впливає на організацію простору та ефективність його використання. Крім того, важливим є зручний доступ до об'єкта, що забезпечується через близькість до основних транспортних артерій і точок з'єднання з транспортною інфраструктурою.

Містобудівні аспекти враховують архітектурні та природні фактори, що визначають наявність природних елементів у навколишньому середовищі: зелених насаджень, водойм і специфічних форм рельєфу. Не менш важливим є аналіз інженерно-технічних умов, що включають перевірку наявності необхідних комунікацій (водопостачання, каналізація, газ, електроживлення, телефонні мережі та інтернет), а також оцінка їх потужностей для забезпечення безперебійної роботи комплексу відпочинку та оздоровлення.

Функціональні та типологічні характеристики впливають на класифікацію рекреаційних комплексів, їх призначення, обсяг та сезонне використання. Для оцінки впливу цих факторів першочергово слід визначити місце об'єкта в

загальній класифікації за типами, а також чітко сформулювати його функціональне призначення. Це, у свою чергу, визначає організацію внутрішніх просторових блоків і їх взаємозв'язки, що є ключовими для належної функціональності комплексу. Врахування цих аспектів дозволяє створити оптимальну структуру, що задовольняє потреби відвідувачів і забезпечує ефективну експлуатацію об'єкта.

Функціонально-типологічні фактори безпосередньо взаємодіють з іншими важливими аспектами, такими як соціально-економічні, природно-кліматичні та містобудівні чинники, що визначають ефективність роботи рекреаційних комплексів і відпочинкових центрів. Це означає, що тип, призначення і рівень комфортності таких об'єктів сильно залежать від кількох важливих зовнішніх умов. Зокрема, економічний розвиток і туристична привабливість конкретного регіону визначають попит на рекреаційні послуги, а природно-ландшафтні особливості місцевості впливають на доступність і різноманітність природних ресурсів для відпочинку і оздоровлення.

Інженерно-технічна інфраструктура і транспортні мережі також мають суттєвий вплив на організацію таких комплексів. Вони визначають, наскільки зручним буде доступ до комплексу, які можливості для транспортування відвідувачів до найближчих основних транспортних вузлів, а також важливість належного водопостачання, каналізації, електропостачання та інших комунікацій. Всі ці фактори мають критичне значення для планування, будівництва і подальшої експлуатації рекреаційних об'єктів, сприяючи їхньому розвитку і ефективній роботі в межах заданої екосистеми та соціальної ситуації.

Таким чином, функціональні та типологічні особливості не лише визначають структуру і потенціал конкретного комплексу, а й активно взаємодіють з зовнішніми факторами, що робить їх важливими у створенні стійкої та комфортної туристичної інфраструктури.

Аспекти, що впливають на архітектурно-планувальну організацію комплексів відпочинку та оздоровлення схематично зображена на графічній схемі 2.1.

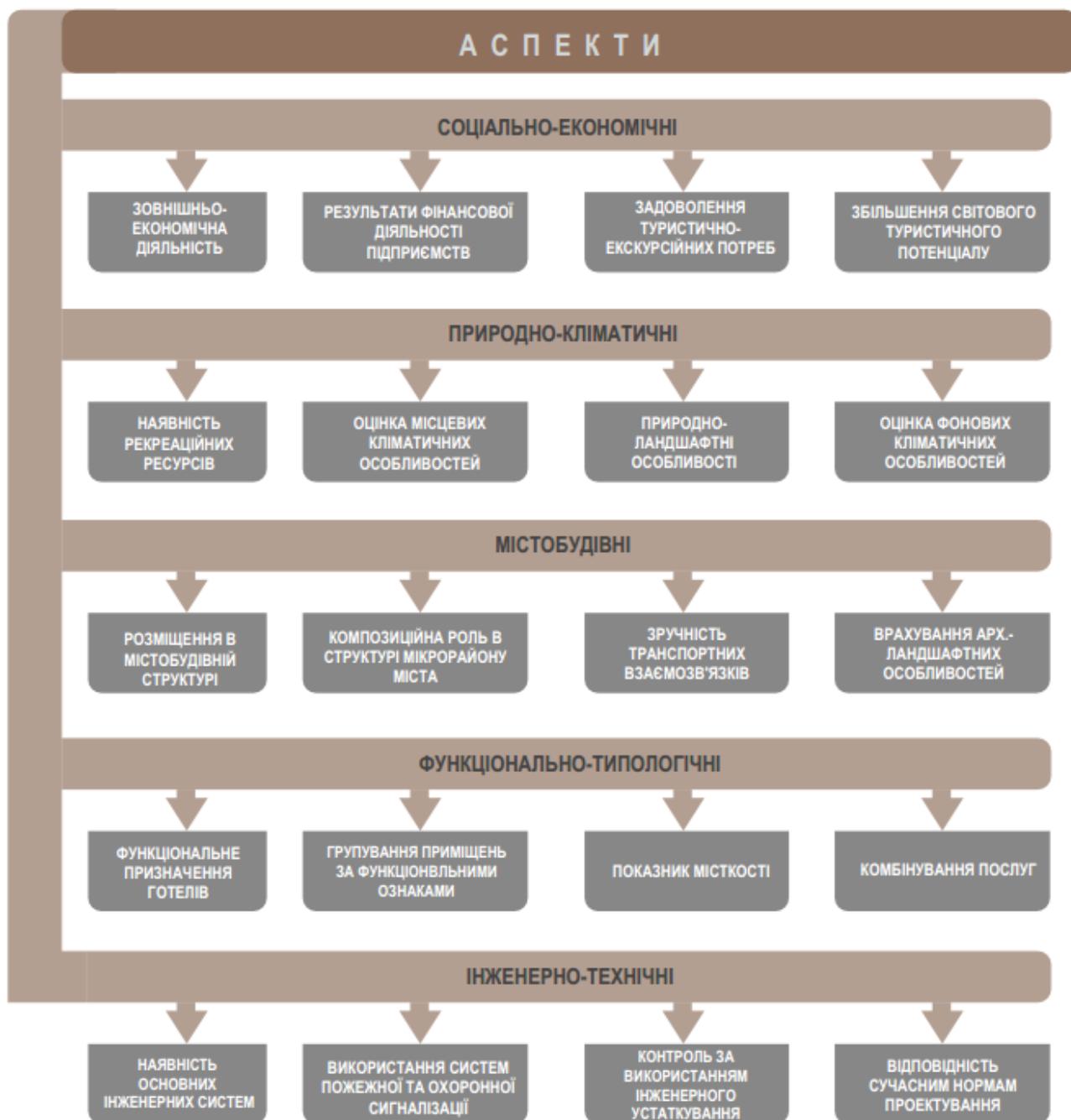

Схема 2.1. Аспекти, що впливають на архітектурно-планувальну організацію комплексів відпочинку та оздоровлення

2.3. Аналіз нормативних вимог щодо проєктування комплексів відпочинку та оздоровлення

При створенні проєктів для центрів відпочинку та оздоровлення важливо дотримуватися відповідних стандартів та нормативів, які регулюють розробку

таких об'єктів. Це включає в себе дотримання вимог, що стосуються містобудівного планування, благоустрою прилеглих територій, а також архітектурних і санітарно-гігієнічних стандартів. Всі ці параметри забезпечують не лише функціональність і зручність для відвідувачів, але й гарантують безпеку та відповідність сучасним екологічним і технологічним вимогам для таких комплексів.

Містобудівні нормативи, зазначені в ДБН Б.2.2-12:2019 "Планування та забудова територій", регламентують основні вимоги до організації та проектування курортних та рекреаційних зон. Згідно з цими правилами, при плануванні таких територій необхідно враховувати наступні важливі аспекти:

1. *Контроль за рівнем шуму* - розташування оздоровчих закладів та курортів повинно забезпечувати умови, в яких рівень шуму не перевищує гранично допустимі значення, що сприяє створенню сприятливої атмосфери для відпочинку та реабілітації.
2. *Виділення промислових об'єктів* - необхідно уникати розміщення промислових та комунальних об'єктів на території курортних зон, щоб не знижувати їх привабливість для відпочиваючих і не погіршувати екологічні умови.
3. *Адаптація житлових і громадських будівель* - будівлі, розташовані в курортній зоні, повинні бути переосмислені для забезпечення умов для відпочинку та оздоровлення, зокрема, для обслуговування осіб, що проходять реабілітацію.
4. *Видалення транзитного транспорту* - транзитний транспорт не має проходити через курортні території, щоб забезпечити спокій і безпеку для відпочиваючих.

Такі правила спрямовані на підвищення якості інфраструктури рекреаційних та оздоровчих закладів, створення комфортних умов для відпочинку, а також збереження екологічної та естетичної цінності територій.

Згідно з ДБН Б.2.2-12:2019, для проектування земельних ділянок санаторно-курортних і закладів відпочинку та оздоровлення потрібно дотримуватись вимог,

зазначених у додатку Е.4. Зокрема, для відпочинкових будинків і пансіонатів, які також включають центри рекреації та відпочинку, передбачено розмір земельної ділянки 120 м² на одне місце.

На території курортів визначається три зони санітарної охорони:

1. *Перша зона* (суворого режиму), яка охоплює прибережні ділянки, пляжі та території, що межують із пляжами. Ця зона має ширину не менше 100 м і повинна бути використана для зелених насаджень, набережних, бульварів, скверів, а також для встановлення кліматолікувальних споруд та спортивних майданчиків.
2. *Друга зона* (обмежень) - передбачає певні обмеження на використання земель.
3. *Третя зона* (спостережень) - зона для моніторингу та спостереження за екологічною ситуацією і станом курорту.

Зони є важливими для забезпечення екологічної безпеки, комфортного відпочинку та охорони здоров'я відпочиваючих на курортах та рекреаційних територіях.

Згідно з нормами ДБН Б.2.2-12:2019, на території другої зони санітарної охорони курортів повинні бути передбачені ділянки для розташування санаторно-курортних та рекреаційних об'єктів, включаючи рекреаційне житло, а також інші об'єкти для обслуговування місцевого населення та відпочиваючих.

Реабілітаційні санаторні, курортні та комплекси відпочинку, що знаходяться на території курортів, рекомендується об'єднувати в єдині архітектурні та планувальні комплекси, що сприятиме кращій організації простору та зручності для відпочиваючих.

Що стосується об'ємних та планувальних рішень, для проектування таких комплексів необхідно керуватися вимогами ДБН В.2.2-9:2018 щодо громадських будівель та споруд. Крім того, для центрів відпочинку та оздоровлення, оскільки вони виконують функції розміщення туристів, також варто враховувати норми ДБН 2.2-20:2008, що регламентують проектування готелів та закладів

аналогічного призначення. Це дозволить створити комфортне і функціональне середовище для відпочинку та оздоровлення.

У проектуванні та організації просторів для відпочинку та оздоровлення, важливо враховувати не лише естетичні й функціональні аспекти, але й стандарти будівництва та безпеки. Наприклад, згідно з вимогами ДБН В.2.2-9:2018, висота приміщень на надземних поверхах громадських будівель повинна бути не меншою за 3,0 м для забезпечення комфортних умов. Однак, для коридорів і холів, де необхідно враховувати технологічні та організаційні особливості, висота може бути зменшена до 2,5 м. Це забезпечує оптимальне використання простору без порушення комфортних стандартів для відпочивальників і персоналу. У допоміжних приміщеннях, таких як складські приміщення чи технічні коридори, висота приміщень може бути знижена ще більше - до 2,2 м.

Ці норми дозволяють забезпечити не тільки зручність і ефективність простору для обслуговування туристів і відпочиваючих, але й гарантують відповідність сучасним стандартам безпеки та ергономічності. У випадку оздоровчих та рекреаційних комплексів, важливим аспектом є те, що ці норми допомагають враховувати специфіку функціонування таких об'єктів, де важливим є комфорт та доступність простору для різних груп користувачів.

Згідно з вимогами ДБН 2.2-20:2008, для проектування центрів рекреації та відпочинку, подібно до готельних комплексів, необхідно включити кілька ключових функціональних зон:

Зона приймання та реєстрації - це важлива частина для організації зустрічі гостей і забезпечення їх комфорту при вступі на територію комплексу.

Житлові приміщення - номерний фонд, який має бути окремо організований, забезпечуючи інтимність і зручність для відпочиваючих.

Культурно-дозвілєва зона - для проведення культурних, мистецьких і розважальних подій.

Фізкультурно-оздоровчі приміщення - зали для тренувань, басейни та інші споруди, спрямовані на поліпшення фізичного стану гостей.

Медичні послуги - зони для реабілітації та оздоровлення, що включають процедури та медичний догляд.

Служби побутового обслуговування та торгівлі - магазини, пральні та інші сервіси, що сприяють комфорту відпочиваючих.

Підприємства харчування - ресторани комплекси та кафе, що забезпечують харчування.

Ділова зона - приміщення для проведення корпоративних заходів, конференцій чи інших ділових зустрічей.

Адміністративні та експлуатаційні служби - для організації управління та технічного обслуговування комплексу.

Основними є обов'язкові зони приймання і житлові приміщення, в той час як інші приміщення можуть варіюватися в залежності від проекту, щоб задовольнити потреби відпочиваючих і забезпечити комфорт під час їх перебування.

Для центрів відпочинку та оздоровлення важливо забезпечити комфортне розташування житлових номерів у тих зонах, де рівень шуму, спричинений транспортними потоками або технічним обладнанням, є мінімальним. Відповідно до стандартів, житлові приміщення повинні бути добре ізольовані від шумів і запахів, які можуть виходити з кухонних або технічних приміщень, щоб гарантувати безпеку та комфорт для гостей. Всі житлові зони повинні відповідати санітарним вимогам і забезпечувати відсутність фізичних, хімічних і біологічних забруднень, що можуть виникати через наявність джерел потенційної небезпеки в сусідніх приміщеннях.

Розташування житлових приміщень у підвальних або підземних поверхах категорично не рекомендується через потенційні ризики, пов'язані з вентиляцією, вологістю та освітленням. (п.6.1.3. ДБН.2.2-20:2008). Це особливо важливо для центрів рекреації, де гості потребують максимального комфорту і належних умов для відновлення здоров'я. Просторова організація таких комплексів повинна забезпечувати чітке поділення потоків відвідувачів і персоналу, а також організовувати рух людей таким чином, щоб уникати

перехресних маршрутів, що дозволяє створити зручний доступ до всіх основних функціональних зон, зберігаючи при цьому порядок і безпеку на території комплексу.

До того ж, чітка організація потоків також сприяє ефективній роботі адміністративних і допоміжних служб, що має велике значення для безперебійного функціонування центру. Таке планування допомагає в оптимальному використанні простору, зберігаючи гармонійність і комфорт для відпочиваючих.

Головні входи будівель повинні бути оснащені тамбурами для поліпшення тепло- і звукоізоляційних властивостей, а також для покращення безпеки. Для допоміжних входів можна використовувати подвійні двері, які мають відкриватися у бік виходу, що важливо для безпеки під час евакуації.

Ширина тамбура повинна перевищувати ширину дверного отвору принаймні на 0,15 м з кожного боку, а його глибина - на 0,2 м більше за ширину дверного полотна. Глибина тамбура повинна бути не менше 1,8 м, а ширина - не менше 2,2 м, що відповідає вимогам ДБН В.2.2-9:2018 та ДБН 2.2-20:2008, які встановлюють стандарти для забезпечення безпеки та зручності використання будівель. Такі параметри сприяють оптимальному функціонуванню приміщень, забезпечують комфорт та відповідають вимогам енергоефективності та захисту від шуму.

Згідно з ДБН 2.2-20:2008, до категорії житлових приміщень включаються не лише спальні кімнати, але й інші важливі простори для обслуговування, а також зони загального користування, як-от вітальні, дитячі кімнати тощо. Ці елементи є важливими для загальної комфортності приміщень і повинні проектуватись з урахуванням специфіки їх використання.

Проектування номерів, їхньої площі та розташування, а також планування санітарних та електричних мереж має здійснюватися відповідно до вказівок додатку А цього нормативу. Для номерів передбачено варіанти, де є одна кімната для проживання та санітарний вузол, або можна доповнити їх передпокоюм та гардеробною, що додає зручності для відпочивальників.

Ці норми забезпечують необхідний рівень комфорту та функціональності для відпочинкових комплексів, сприяючи ефективному використанню простору та підвищенню якості обслуговування гостей.

Відповідно до сучасних будівельних норм України для проектування номерів підвищеного комфорту, таких як апартаменти, люкси, президентські номери та дуплекси, необхідно передбачити не менше двох санітарних вузлів та кілька житлових кімнат. Це забезпечує більшу комфортність для відпочиваючих. Ці вимоги зазначені в ДБН.2.2-20:2008 для готелів та інших закладів розміщення, включаючи рекреаційні центри.

Розмір і склад приміщень приймально-вестибюльної групи визначаються відповідно до вимог ДБН.2.2-20:2008, які регламентують їх площу та функціональність. Вони включають критерії для розташування зон, що обслуговують приймання гостей та їх орієнтацію по території комплексу.

Проектування підприємств харчування в таких центрах здійснюється згідно з технічними вимогами та стандартами, що забезпечують відповідний рівень гігієни і якості харчування, з урахуванням національних норм, таких як ДБН В.2.2-9:2018 (що стосується громадських будівель та споруд) та ДСТУ 4281, для забезпечення комфортного відпочинку та оздоровлення гостей. Ці норми охоплюють безпеку харчових продуктів і організацію харчування в рекреаційних комплексах.

У складі комплексів відпочинку та оздоровлення можливе передбачення різноманітних об'єктів для культурного і дозвілльового відпочинку, що включають театри, кінотеатри, спортивні споруди, зали для проведення заходів і активних розваг. Вибір таких приміщень і їх функціональність повинні базуватися на завданнях проектування, враховуючи нормативно-правові акти та чинні будівельні стандарти.

Площі культурних та дозвілльових приміщень, а також обладнання і технологічне оснащення таких зон визначаються згідно з вимогами ДБН Б.2.2-12:2019 (щодо планування територій) і ДБН В.2.2-9:2018 (для громадських будівель). Це забезпечує не тільки відповідність нормативам безпеки та

ергономіки, але й створює умови для комфортного перебування відпочиваючих, що сприяє підвищенню загального рівня відпочинку та оздоровлення.

Крім того, для функціонування цих об'єктів важливим є правильне розташування у межах комплексів, яке повинно враховувати зручність для гостей, легкість доступу до основних транспортних маршрутів, а також можливість збереження високих стандартів гігієни та безпеки.

В процесі проектування центрів відпочинку та оздоровлення, створення спеціалізованих приміщень для фізкультурно-оздоровчих послуг є важливим елементом для забезпечення комфортного та ефективного відновлення гостей. До таких приміщень належать плавальні басейни, тренажерні зали, сауни, солярії та масажні кабінети. Згідно з актуальними нормами, таких як ДБН 2.2-20:2008, площа спортивних і тренажерних залів має складати не менше 10% від загальної місткості комплексу. Сауну потрібно проектувати з розрахунку на 1% від загальної площі об'єкта, що гарантує достатню кількість місць для відпочиваючих. Водночас для плавальних басейнів нормативи рекомендують площу водної поверхні не менше 0,55 м² на одну людину.

Особливе значення для комплексів відпочинку та оздоровлення має правильне планування та благоустрій прилеглих територій. Згідно з нормами ДСП 172, для таких закладів потрібно забезпечити не лише функціональність, але й естетичну привабливість, а також безпеку навколишнього середовища.

Територія оздоровчого комплексу повинна відповідати санітарним вимогам, що включають збереження екології, дотримання гігієнічних стандартів і запобігання шкідливим впливам на довкілля. Це означає створення зелених зон, організацію пішохідних доріжок для зручності пересування гостей, а також облаштування затишних місць для відпочинку на свіжому повітрі, таких як альтанки, лавки, майданчики для йоги або спортивних тренувань.

Зелені насадження та ландшафтні елементи не лише підвищують естетичну цінність території, але й сприяють покращенню психічного та емоційного стану відпочиваючих, забезпечуючи їм комфортне середовище для релаксації та оздоровлення. Це дозволяє створити середовище, яке гармонійно поєднує

функціональність і природну красу, надаючи можливість відвідувачам не тільки відновити сили, але й насолоджуватися природою.

Крім того, проектування таких центрів повинно враховувати не лише технічні і гігієнічні норми, але й психологічний комфорт гостей. Наприклад, просторі тренажерні зали та басейни з природним освітленням, що мають комфортні температурні режими, позитивно впливають на психоемоційний стан відпочиваючих, що є важливим для успішного відновлення та оздоровлення.

Загалом, комплексне проектування таких об'єктів забезпечує не лише фізичний комфорт, але й сприяє створенню сприятливої атмосфери для відновлення та відпочинку гостей, що є основною метою сучасних рекреаційних та оздоровчих центрів.

РОЗДІЛ 3. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ КОМПЛЕКСІВ ВІДПОЧИНКУ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ

3.1. Архітектурно-композиційні та містобудівні прийоми формування комплексів відпочинку та оздоровлення

Основні принципи планування та організації центрів відпочинку та оздоровлення включають два ключові аспекти: містобудівний підхід та композиційне планування.

1. Містобудівний підхід

Містобудівні рішення стосуються визначення місця розташування об'єкта в контексті його оточення, що може включати як урбаністичні, так і природні ландшафти. Важливою складовою є створення комфортних умов для гостей, що поєднують зручність доступу з природними або містобудівними особливостями території. Важливі елементи:

- *Розміщення в межах міських рекреаційних зон.* Розміщення таких комплексів у межах міських зон з високим рівнем зелених насаджень та доступом до основних транспортних магістралей підвищує зручність для відпочиваючих.

- *Приміські та заміські території.* Для досягнення максимального комфорту та гармонії з природою, центри можуть бути побудовані в межах приміських або заміських зон, що дозволяє скористатися перевагами більшої природної простоти і тиші.

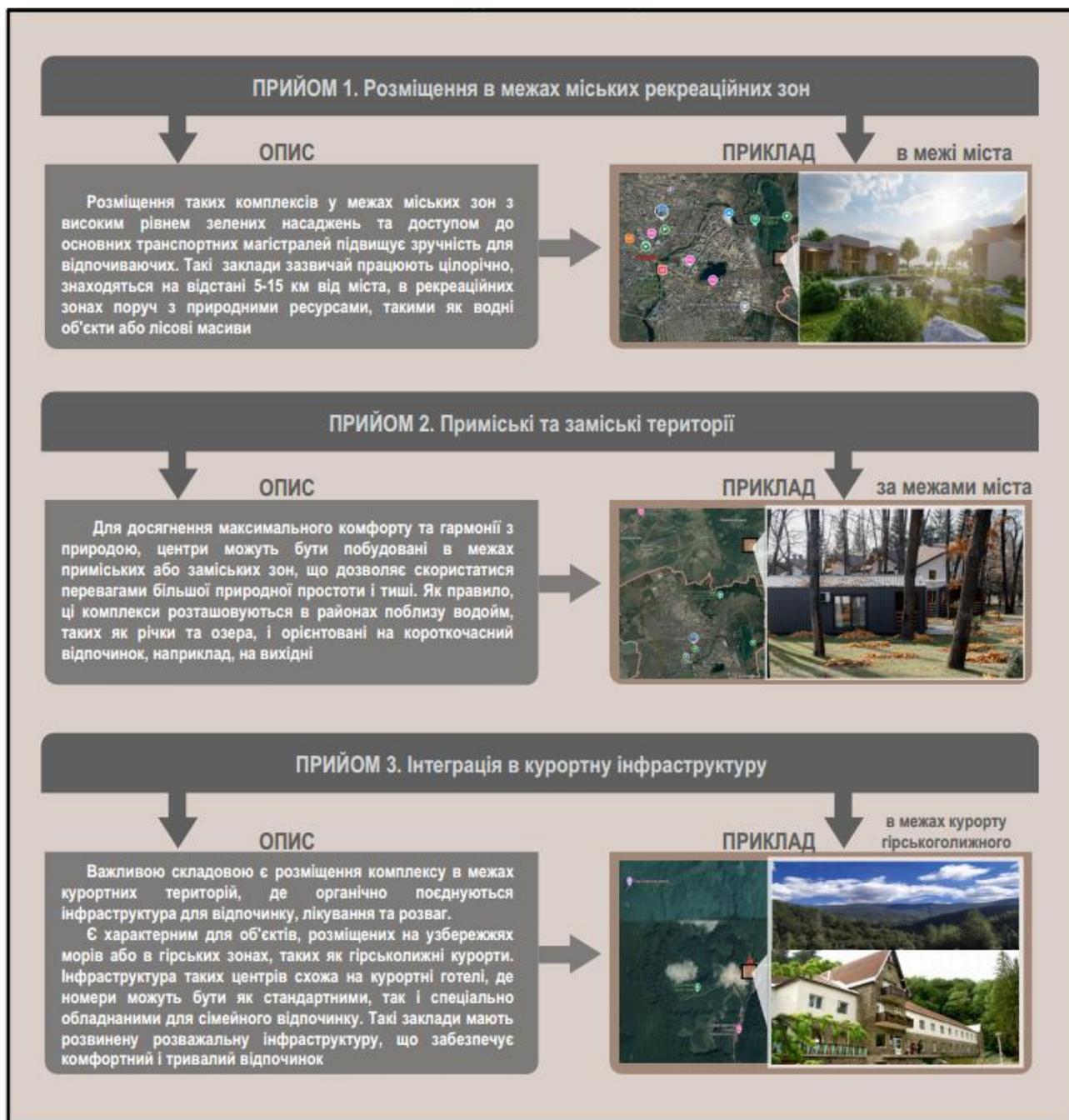
- *Інтеграція в курортну інфраструктуру.* Важливою складовою є розміщення комплексу в межах курортних територій, де органічно поєднуються інфраструктура для відпочинку, лікування та розваг.

Містобудівні прийоми формування комплексів відпочинку та оздоровлення сформовано в таблиці 3.1.

Розміщення центрів відпочинку та рекреації в межах міських рекреаційних зон є типовим для сезонних об'єктів, які переважно працюють в літній період. Тому такі будівлі можуть бути частково сезонними, з можливістю демонтажу або

трансформації на час міжсезоння. Як правило, ці комплекси розташовуються в районах поблизу водойм, таких як річки та озера, і орієнтовані на короткочасний відпочинок, наприклад, на вихідні.

Таблиця 3.1. Містобудівні прийоми формування комплексів відпочинку та оздоровлення

У структурі таких центрів часто передбачено розташування громадських закладів харчування, що працюють з напівфабрикатами, сауну, літні котеджі, альтанки для відпочинку з мангалами, пляжні зони, розважальні майданчики з

танцювальними площадками, дитячі ігрові майданчики та пункти прокату човнів і катамаранів з пристанями.

Розміщення центрів відпочинку та оздоровлення в приміських зонах є підходящим для об'єктів, що працюють цілий рік. Ці заклади зазвичай знаходяться на відстані 5-15 км від міста, в рекреаційних зонах поруч з природними ресурсами, такими як водні об'єкти або лісові масиви. Вони пропонують варіанти як для короткотривалого, так і для тривалого перебування, тому потребують більш розвиненої інфраструктури.

Центри рекреації, розташовані в таких місцях, здебільшого мають капітальні будівлі з високим рівнем комфортності та оснащення. Інфраструктура включає номерний фонд, ресторани та кафе, а також зони відпочинку, такі як басейни, сауни, більярдні та інші послуги для релаксації. На території також облаштовані спортивні та ігрові майданчики для гостей. У таких закладах інфраструктура зазвичай сконцентрована в одній будівлі або кількох, що дозволяє зручно обслуговувати відпочиваючих.

Розташування центрів оздоровлення та відпочинку в заміських рекреаційних зонах є ефективним вибором для об'єктів, що знаходяться в екологічно чистих районах з привабливими природними елементами, такими як річки, озера, лісисті масиви, гірські ландшафти чи джерела мінеральних вод. Ці заклади зазвичай розміщуються на відстані від великих міст, що дозволяє підтримувати чистоту навколишнього середовища та пропонує спокійні умови для довготривалого відпочинку.

Інфраструктура таких комплексів, як правило, подібна до інфраструктури об'єктів у приміських зонах, але її варіанти можуть бути більш розширеними. Однією з важливих особливостей є наявність малоповерхових котеджів та окремих будівель, де зосереджені відпочинкові та сервісні зони. Це дозволяє створити комфортні умови для тривалішого перебування гостей, одночасно зберігаючи тісний зв'язок з природою і забезпечуючи спокійну атмосферу для відновлення сил.

Розташування центрів рекреації та відпочинку в структурі курортних комплексів є характерним для об'єктів, розміщених на узбережжях морів або в гірських зонах, таких як гірськолижні курорти. Інфраструктура таких центрів схожа на курортні готелі, де номери можуть бути як стандартними, так і спеціально обладнаними для сімейного відпочинку. Такі заклади мають розвинену розважальну інфраструктуру, що забезпечує комфортний і тривалий відпочинок. Вони часто знаходяться в безпосередній близькості до основних курортних об'єктів, таких як пляжі або гірськолижні зони, що дозволяє відпочивальникам насолоджуватися зручностями на місці.

2. Архітектурно-композиційне планування

Цей аспект стосується організації внутрішнього простору та зонування території самого комплексу, враховуючи різноманітні функціональні потреби та бажання відпочиваючих. Усі простори повинні бути розподілені таким чином, щоб кожна функціональна зона взаємодіяла з іншими без створення незручностей для гостей. *Основні принципи планування включають:*

- Розподіл простору на функціональні зони. Внутрішнє планування передбачає чітке розмежування між зонами для активного відпочинку, лікування, харчування та відпочинку. Таке планування сприяє зручності і спокою для всіх відвідувачів.

- Створення зручних пішохідних шляхів. Для забезпечення комфортних умов важливо організувати пішохідні зони, що безпечно з'єднують різні частини комплексу, а також спеціальні маршрути для людей з обмеженими можливостями.

- Зелені та водні зони. Інтеграція природних елементів, таких як ландшафтні парки, водойми та фонтани, допомагає створити спокійну атмосферу для відпочинку та розслаблення, а також сприяє оздоровленню за рахунок чистого повітря та природних елементів.

Усі ці фактори, у поєднанні з інфраструктурними вимогами, сприяють створенню привабливого, функціонального та безпечного середовища для відпочинку та оздоровлення.

В рамках організації центрів відпочинку та оздоровлення, одним із ключових аспектів є правильне розміщення об'єктів на ділянці, що включає визначення їх взаємного розташування та взаємодії між різними функціональними зонами. Планувальна структура повинна враховувати ефективне використання території та забезпечення зручності для відвідувачів.

Одним з основних підходів є *компактна організація* простору, що передбачає розташування всіх функціональних елементів у межах одного архітектурного об'єму. У цьому випадку всі приміщення, як житлові, так і громадські, зібрані в єдину будівлю з мінімальною протяжністю. Така структура допомагає економно використовувати обмежену площу, що є особливо важливим при малому розмірі земельної ділянки.

Цей метод також дуже ефективний для кліматичних умов з низькими температурами, оскільки дозволяє зменшити тепловтрати та покращити енергоефективність. Завдяки розташуванню всіх функцій в одному об'ємі, зменшується необхідність в довгих комунікаційних лініях, що спрощує експлуатацію об'єкта та знижує витрати на обслуговування.

Ускладнена планувальна організація застосовується для об'єктів, де необхідно використовувати складні конфігурації будівель, такі як Н-, Г- або П-подібні форми. Вона також передбачає застосування динамічних архітектурних ліній, що дозволяють створювати плавні форми, які органічно вписуються в природне середовище. Така організація часто використовується для комплексів, що розташовуються в особливих природних умовах, наприклад, на нерівному рельєфі або серед лісових масивів.

Такий підхід дозволяє зберегти природний ландшафт і зелені зони, сприяючи більш гармонійному поєднанню будівель з навколишнім середовищем. Крім того, це є оптимальним рішенням для великих об'єктів відпочинку та оздоровлення, де потрібне поєднання різних функціональних зон, які неможливо ефективно вмістити в компактні структури. Технічні та архітектурні можливості цього підходу дозволяють максимально використовувати природні ресурси та забезпечити комфорт для гостей.

Чарункова планувальна організація є ідеальним рішенням для центрів відпочинку та оздоровлення, що розташовані в природних умовах або в заміських зонах, де доступні великі території для будівництва. Цей підхід дозволяє ефективно поєднати архітектурні споруди з природним ландшафтом, мінімізуючи шкоду для навколишнього середовища та зберігаючи естетичну привабливість. Розподіл території на окремі ділянки забезпечує можливість створення комфортного простору для мешканців, де житлові функції відокремлені від громадських, що сприяє приватності та затишку.

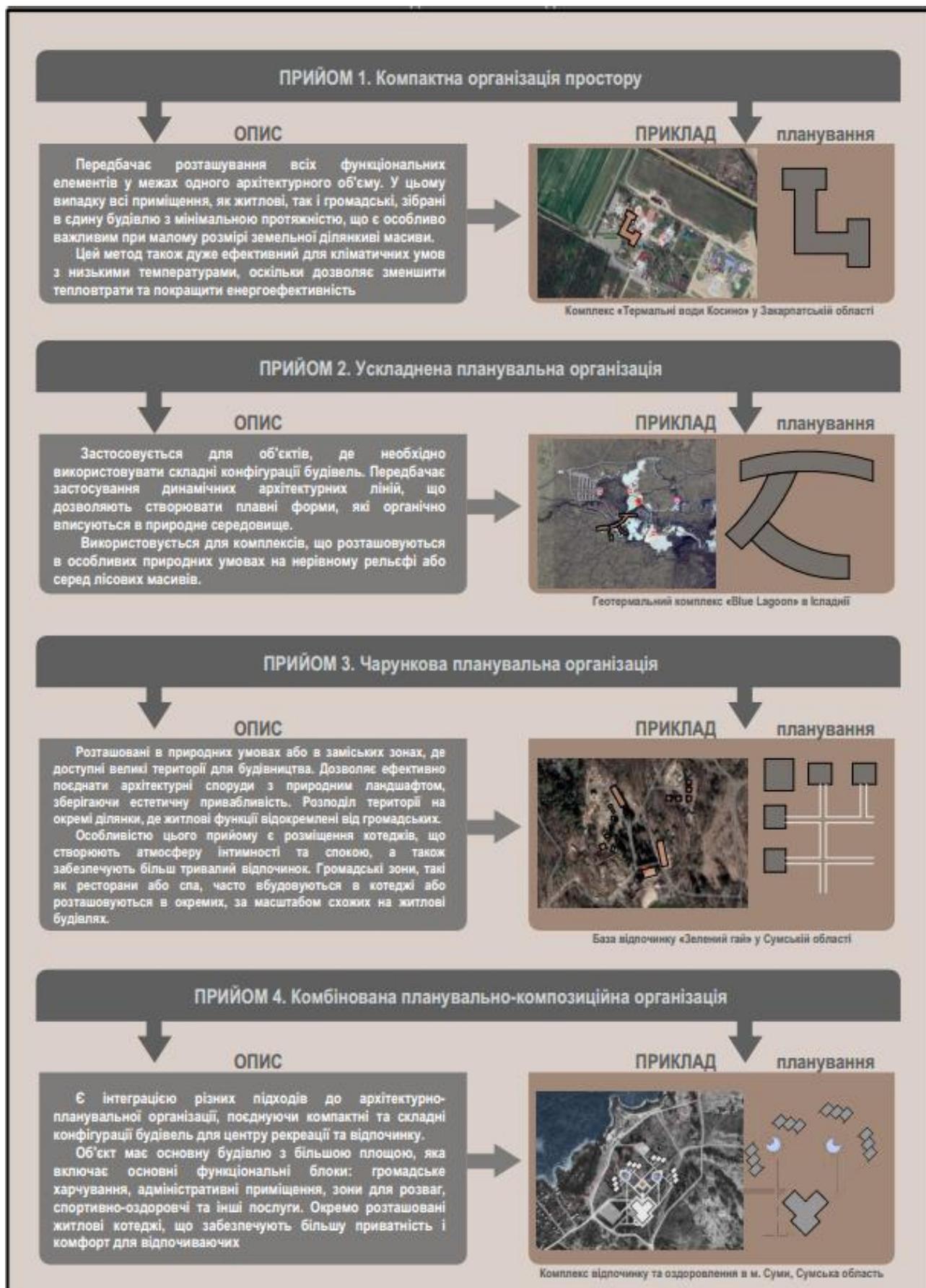
Особливістю цього прийому є розміщення котеджів, що створюють атмосферу інтимності та спокою, а також забезпечують більш тривалий відпочинок. Громадські зони, такі як ресторани або спа, часто вбудовуються в котеджі або розташовуються в окремих, за масштабом схожих на житлові будівлях. Це дозволяє підтримувати гармонійний баланс між приватним життям і зонами загального користування, підвищуючи загальний комфорт гостей.

Комбінована планувально-композиційна організація є інтеграцією різних підходів до архітектурно-планувальної організації, поєднуючи компактні та складні конфігурації будівель для центру рекреації та відпочинку. У цьому випадку об'єкт має основну будівлю з більшою площею, яка включає основні функціональні блоки: громадське харчування, адміністративні приміщення, зони для розваг, спортивно-оздоровчі та інші послуги. Окремо розташовані житлові котеджі, що забезпечують більшу приватність і комфорт для відпочиваючих.

Архітектурно-композиційні прийоми формування комплексів відпочинку та оздоровлення сформовані в таблиці 3.2

Такий підхід дозволяє максимізувати функціональність простору, зберігаючи при цьому комфорт та естетичну цілісність об'єкта. Поєднання компактних і роздільних структур створює оптимальні умови для різних типів відпочинку, забезпечуючи зручне розміщення гостей і адаптуючись до різних потреб. Це також дозволяє ефективно інтегрувати будівлі в навколишнє середовище, підтримуючи гармонію між природою та архітектурною складовою.

Таблиця 3.2. Архітектурно-композиційні прийоми формування комплексів відпочинку та оздоровлення

3.2. Архітектурно-планувальні особливості комплексу відпочинку та оздоровлення в м. Суми Сумської області

Містобудівне вирішення

Для реалізації проекту комплексу відпочинку та оздоровлення була вибрана територія в місті Суми поблизу Блакитних озер, ділянка володіє унікальними природними характеристиками, завдяки яким це місце ідеально підходить для тих, хто прагне поєднати відпочинок з оздоровчими процедурами.

Це розташування дозволяє максимально використовувати природні ресурси цієї території. Архітектурні рішення будуть тісно інтегровані з природним ландшафтом, а ландшафтний дизайн органічно доповнюватиме навколишнє середовище. Завдяки цьому створюється атмосферу, що сприяє відпочинку та оздоровленню, де відвідувачі зможуть насолоджуватися чистим повітрям, природними краєвидами та спокоєм, яке дарує озерне оточення. *(Рисунок 3.1)*

Архітектурні концепції, що були обрані для проекту оздоровчого комплексу, враховують останні тенденції в дизайні та орієнтовані на максимальний комфорт для відвідувачів. Для реалізації проекту використовуються матеріали високої якості, які поєднуються з інноваційним плануванням для оптимального використання простору. Це дозволяє створити функціональні та затишні умови для гостей комплексу.

Територія для будівництва обрана з урахуванням її зручного розташування, що значно підвищує привабливість проекту. Суми, як адміністративний центр області, мають стратегічно важливе розташування на перехресті головних транспортних шляхів, що є дуже важливим аспектом при розміщенні такого комплексу.

Рисунок 3.1. Розташування комплексу відпочинку та оздоровлення структурі міста Суми.

Місце для розміщення комплексу відпочинку та оздоровлення біля Блакитних озер має численні переваги. Його розташування поруч з водою додає природної привабливості та створює умови для чудового відпочинку серед мальовничих пейзажів, даючи змогу гостям розслабитись і відновити сили в тиші природи. (Рисунок 3.2)

Ця ділянка, розташована поблизу водойм, є ідеальним місцем для відпочинку та відновлення енергії. Водні ресурси забезпечують можливість для активного дозвілля, зокрема для купання та водних видів спорту, а також створюють умови для релаксації серед природи. Водночас, такий природний

ландшафт позитивно впливає на психоемоційний стан відпочиваючих, допомагаючи відновити внутрішній баланс. Місто має комфортний клімат помірного континентального типу, що робить цей регіон ідеальним для відпочинку протягом більшої частини року. Крім того, озера відомі своєю чистою водою, що забезпечує безпечне купання і дозволяє гостям насолоджуватися водними розвагами без жодних турбот.

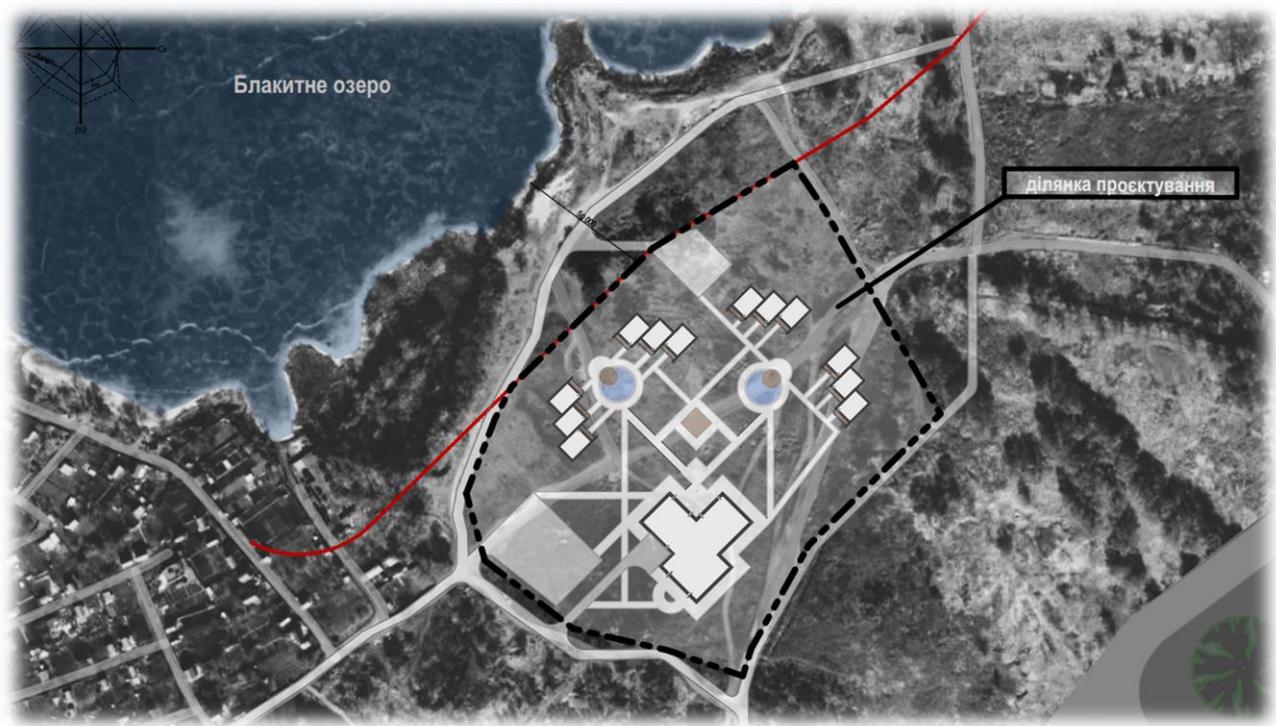

Рисунок 3.2. Ситуаційна схема розміщення ділянки проєктування

Територія комплексу має зручний пішохідний доступ до житлового району центру, що знаходиться лише в двох кілометрах. Просторі вулиці та прогулянкові доріжки дозволяють гостям безперешкодно дістатися до міських магазинів, ресторанів і інших закладів. Окрім цього, Блакитні озера, є додатковою зеленою зоною для приємних прогулянок та активного відпочинку на свіжому повітрі. Залізничний вокзал, відстань до якого складає 4 кілометри, забезпечує легкий доступ до комплексу для гостей, що приїжджають на поїзді. Це враховується для зручності відвідувачів, що потребують простого та швидкого доступу до об'єкта.

Наявність основних сервісів та зручне розташування в межах 2-3 км від основних транспортних вузлів міста забезпечують оптимальну доступність для відвідувачів готельно-ресторанного комплексу. Це дозволяє легко переміщатися та користуватися всіма необхідними послугами, що підвищує комфорт і зручність для гостей.

З огляду на ці переваги, ділянка біля Блакитних озер є ідеальним вибором для створення комплексу, що забезпечить комфортне та затишне середовище для відпочинку, при цьому буде доступний для гостей з різних куточків міста.

Вирішення генерального плану.

Проектування території для комплексу відпочинку та оздоровлення відповідає основним вимогам та стандартам, визначеним в діючих нормативних актах, таких як ДБН В.2.2-20:2008, що стосуються готельних об'єктів. План включає організацію зручних під'їздів для автомобільного транспорту та пішохідних шляхів, а також передбачає створення спеціальних зон для обертання транспортних засобів і місць для вантажних операцій в господарських районах. Це дозволяє забезпечити зручний рух гостей і персоналу, а також ефективну роботу всіх служб комплексу.

Проектування комплексу відпочинку та оздоровлення вимагало ретельного підходу до організації простору, щоб забезпечити максимальний комфорт для відпочиваючих і сприяти оздоровленню. Для такого об'єкту важливе правильне планування території, врахування природних умов та доступу до водних і зелених зон. Комплекс включає не тільки готельну частину, але й зони для розслаблення, фізичних вправ, медичних процедур та культурного відпочинку.
(Малюнок 3.3)

Розташування земельної ділянки для комплексу відпочинку та оздоровлення, з відступом від водойми на 50 метрів, відповідає вимогам екологічних стандартів і підтримує природний баланс. Таке рішення дозволяє мінімізувати будь-який вплив на водні ресурси та навколишню екосистему. В головній будівлі комплексу основний вхід розташований в середині будівлі,

спрямований на північ та до головного двору комплексу, це забезпечує зручну та інтуїтивно зрозумілу орієнтацію для відвідувачів, сприяючи легкому доступу до основних зон комплексу.

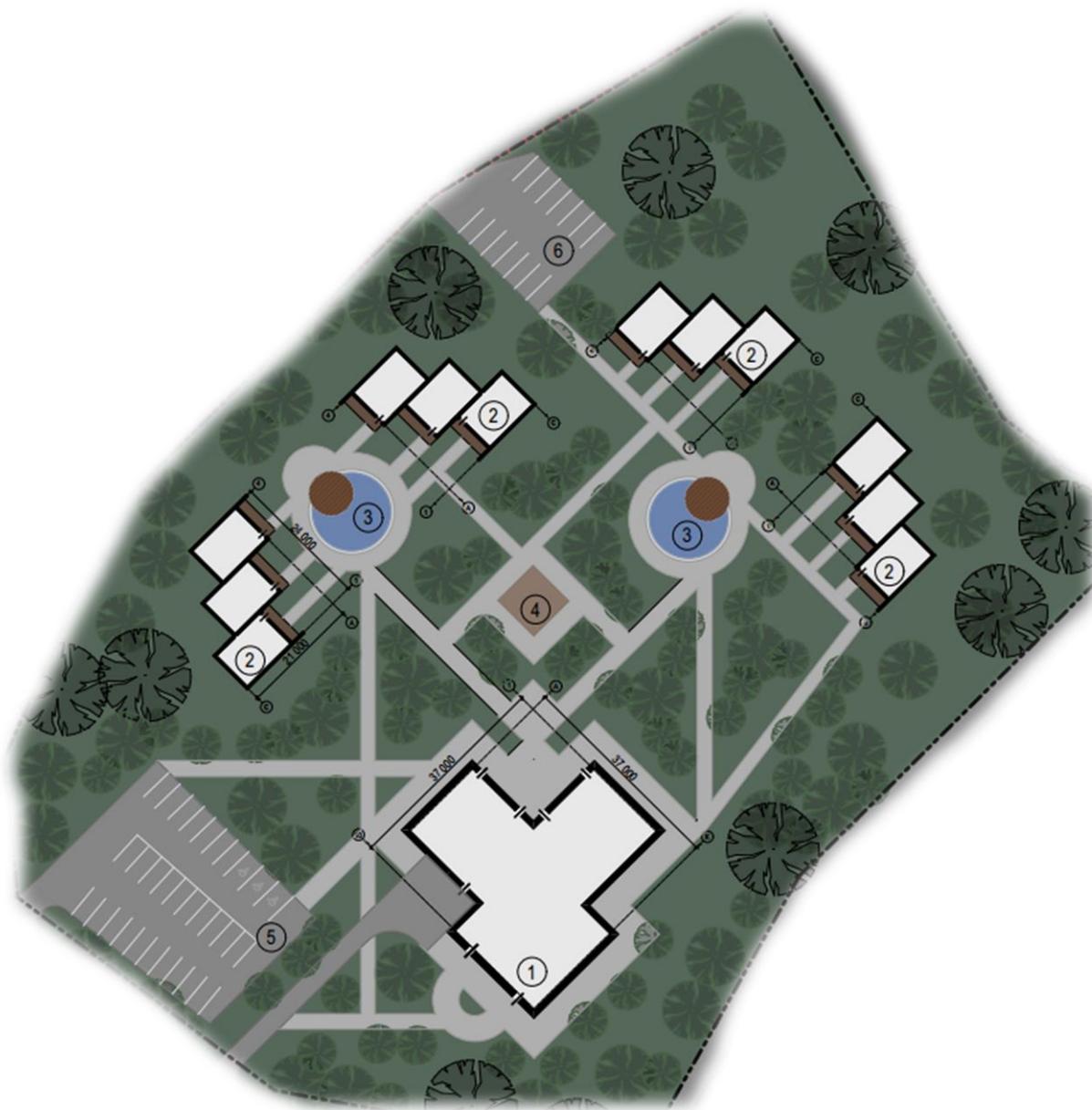

Рисунок 3.3. Генеральний план ділянки

Генеральний план комплексу відпочинку та оздоровлення організований так, щоб зручність і комфорт для відвідувачів були на першому місці. Вхідні зони готелю та ресторану спроектовані так, щоб гості могли легко потрапити до них. Зони відпочинку, включаючи басейни та котеджі, знаходяться в тихих і зручних місцях, що сприяють релаксації. Паркінг для автомобілів розташований поблизу основного входу, для зручності гостей і персоналу додатково запроєктована

тимчасова стоянка для легкових автомобілів поруч з житловими будиночками. Розважальні майданчики виділені на відкритих просторах, де можна активно проводити час.

Територія комплексу відпочинку та оздоровлення була спроектована з урахуванням потреб відпочиваючих комплексу, щоб забезпечити максимальний комфорт та зручність. Вона містить зону відпочинку, де розташовані житлові будиночки поруч з якими запроектовані басейни, це дозволяє гостям насолоджуватися спокоєм і відпочивати в затишному оточенні. (Рисунок 3.4). Для зручності відвідувачів створені зручні підходи, що полегшують доступ до будівель та інших рекреаційних об'єктів, оптимізуючи умови для відпочинку та розваг.

Рисунок 3.4. Зона відпочинку поруч з житловими будиночками

Також, гості комплексу можуть легко дістатися до озера, де вони можуть займатися водними розвагами або просто відпочивати на березі, що дарує незабутні враження.

Під'їзди та доріжки до головних входів головної будівлі та житлових будиночків комплексу відпочинку мають ширину 3,5 - 4,5 метра, що дозволяє вільно рухатись транспортним засобам і пішоходам. Це забезпечує зручність для обслуговування транспорту і надає можливість комфортного доступу для людей з інклюзивністю. Окреме значення приділене тому, щоб все було доступно для людей з обмеженими фізичними можливостями, що робить комплекс зручним і для них.

Західна сторона ділянки комплексу запроєктована з урахуванням транспортної інфраструктури та потреб відвідувачів і персоналу. Тут передбачено відкриту стоянку на 30 місць для автомобілів гостей, що забезпечує зручний доступ до об'єкта. Додатково передбачено стоянку на 14 місць для персоналу, що дозволяє ефективно організувати роботу закладу без створення транспортних незручностей.

Особливу увагу приділено створенню умов для людей з обмеженими можливостями. На стоянці заплановано спеціально відведені місця для автомобілів маломобільних груп населення, що розташовані ближче до основних входів комплексу. Це рішення забезпечує інклюзивність і доступність, сприяючи комфортному перебуванню всіх категорій відвідувачів.

Окрім того, стоянка спроектована з урахуванням сучасних вимог до організації руху, включаючи зручні під'їзні шляхи, чітку розмітку та безпечні зони пішохідного переходу. Такий підхід гарантує ефективне використання території, мінімізуючи затори та забезпечуючи зручність для всіх користувачів комплексу.

Між житловими будиночками та головною будівлею комплексу, у центральній частині ділянки, розташовується дитячий майданчик. Ця зона обладнана пішохідними доріжками, що сполучають основні частини території та створюють зручний доступ до майданчика. Для благоустрою передбачені сучасні матеріали, які гармонійно поєднуються із загальним дизайном комплексу. (Рисунок 3.5)

Майданчик виконує не лише розважальну функцію, а й сприяє формуванню комфортного середовища для відпочинку сімей з дітьми. Для освітлення території встановлено ліхтарі, які забезпечують гарну видимість і створюють затишну атмосферу в темний час доби. Додатково облаштовано лавки, які дозволяють дорослим відпочивати, поки діти граються.

Такий підхід до організації простору сприяє створенню комфортного, функціонального й естетично привабливого середовища, яке враховує потреби як дорослих, так і дітей.

Рисунок 3.5. Зона відпочинку з дитячим майданчиком

Усі пішохідні доріжки виконані з надійного покриття, що забезпечує зручний і безпечний рух. Це рішення не тільки полегшує пересування, але й додає охайності та привабливості території.

Озеленення займає понад половину площі, що створює сприятливі умови для відпочинку. Рослини покращують вигляд території, очищають повітря та зменшують рівень шуму. Також вони роблять перебування на відкритому просторі комфортнішим, сприяючи спокою та релаксації.

Такий підхід допомагає зробити простір зручним, красивим і екологічно чистим для всіх гостей.

Архітектурно-планувальне рішення

Об'ємно-планувальна структура комплексу для відпочинку та оздоровлення в місті Суми розроблена враховуючи природний ландшафт та особливостей забудови навколо. Одним із важливих елементів проекту стало розташування споруд поблизу мальовничих блакитних озер. Таке планування формує затишну та привабливу атмосферу, яка сприяє комфортному перебуванню гостей і робить комплекс привабливим для відпочиваючих.

З урахуванням унікального ландшафту території, будівля комплексу для відпочинку та оздоровлення була вдало вписана у природне оточення, створюючи гармонію з навколишнім середовищем. Архітектурні рішення були розроблені так, щоб відображати стиль і естетику місцевої природи, підкреслюючи її унікальність і зберігаючи природну красу місцевості. Планування приміщень комплексу відпочинку та оздоровлення було розроблено з акцентом на збереження наявних природних ресурсів та підтримку екологічної рівноваги. У проекті передбачено відкриті ділянки та озеленені зони, які органічно поєднуються з архітектурою, формуючи затишне та гармонійне середовище для гостей.

Основна будівля комплексу відпочинку та оздоровлення має п'ять поверхів і складається з двоповерхової зони для громадських потреб та двоповерхової житлової частини. Між цими зонами, на третьому поверсі, розміщено технічний поверх. Висота першого поверху становить 4,5 метра, тоді як висота другого, технічного та житлового поверхів складає по 3,3 метра. *(Рисунок 3.6)*

Типовий житловий будиночок складається з трьох об'ємів, кожен з яких є індивідуальним житловим номером. Бічні номери мають висоту 4,5 метра і складаються з одного поверху, тоді як центральний номер є двоповерховим, із висотою кожного поверху по 3 метри. *(Рисунок 3.7)*

План комплексу для відпочинку та оздоровлення виконаний у компактному стилі, що дозволяє ефективно використовувати територію та враховувати природні особливості місцевості. Будівлі та котеджі комплексу мають фасади з

м'якими вигинами та плавними обрисами, які нагадують природні форми. Такий дизайн додає спорудам природної естетики та допомагає їм гармонійно вписатися в навколишній пейзаж.

Рисунок 3.6. Головна будівля комплексу відпочинку та оздоровлення

Рисунок 3.7. Типовий житловий будиночок

На третьому поверсі розташована простора тераса, яка облаштована озелененим садом з добірними видами рослин. Такий зелений куточок створює відчуття гармонії з природою, додає комплексу затишку та слугує комфортним

місцем для відпочинку. Вихід на терасу організований через сходи, що ведуть із верхнього рівня основної будівлі, фактично розташованого на рівні четвертого поверху. (Рисунок 3.8)

Рисунок 3.8. Простора тераса, яка облаштована озелененим садом

Архітектурний стиль будівлі комплексу вражає своєю стриманістю та збалансованою симетрією, підкресленою плавними прямокутними формами. Такий підхід надає споруді елегантності та привабливого вигляду. Фасади оздоблені декоративними елементами у вигляді кольорових смуг, що імітують текстуру природних матеріалів. Завдяки цьому будівля отримує динамічний вигляд, зберігаючи естетику та створюючи цікавий візуальний ефект, який робить її виразною та запам'ятовуваною.

Колористичне оформлення фасадів базується на природних відтінках, що підкреслюють красу використовуваних матеріалів і забезпечують гармонію між архітектурними частинами будівлі. Світлі кольори фасадних покриттів відмінно контрастують із дзеркальними панелями суцільного скла, що надає будівлі

відчуття легкості та сучасності, а також дозволяє максимально використовувати природне освітлення, інтегруючи зовнішнє середовище у внутрішній простір.

Проект також передбачає два варіанти колористичних рішень фасадів комплексу, що дає можливість вибору найбільш підходящого варіанту в майбутньому. Кольори та матеріали були обрані з урахуванням природних умов навколишнього середовища, створюючи єдину атмосферу, яка поєднує природні відтінки та підкреслює естетичну цінність матеріалів, забезпечуючи гармонію всіх архітектурних елементів. При проектуванні комплексу відпочинку та оздоровлення, було обрано *варіант 2* для вирішення фасадів будівлі і загального образу, що передбачає використання сучасних матеріалів з акцентом на природні текстури й екологічність, підкреслює концепцію оздоровлення та єднання з природою. *Вирішення варіантів колористичного рішення фасадів комплексу можна розглянути в таблиці 3.3.*

Планування вестибюлю та холів на житлових та громадських поверхах, була чітко сформована, вони виконані у прямокутній формі, що надає приміщенню організованості та чіткості. Такий підхід до планування забезпечує зручне розміщення зон для прийому відвідувачів та обслуговуючого персоналу, а також створює атмосферу простору та відкритості для мешканців і гостей комплексу.

Основні приміщення, такі як зала для прийому гостей, вестибюль, коридори, роздягальні, ліфти та кімната охорони, сплановані таким чином, щоб забезпечити зручний доступ і переміщення для всіх відвідувачів та персоналу комплексу. Вхід до головної будівлі комплексу відпочинку та оздоровлення розташований в центрі будівлі, сполучний тамбуром зі сходами та пандусом для людей з інвалідністю.

Готельні будиночки, розраховані на тимчасове розміщення гостей, можуть мати один або два поверхи. На першому поверсі кожного будиночка є спільна кімната, обладнана міні-кухнею та санітарними вузлами, що забезпечує комфорт і зручність для відпочиваючих. Також є спальні, балкон та гардеробні для зберігання речей. Це планування дозволяє ефективно використовувати простір і створює комфортні умови для проживання та відпочинку гостей. Всього

запроектовано 4 житлових будиночка, кожен з яких має по 3 номери, загальною кількістю – 12.

Таблиця 3.3. Вирішення варіантів колористичного рішення фасадів комплексу

ВАРІАНТ 1		палітра колорів		ВАРІАНТ 2	
ВИРІШЕННЯ ФАСАДІВ ГОЛОВНОЇ БУДІВЛІ КОМПЛЕКСУ 				ВИРІШЕННЯ ФАСАДІВ ГОЛОВНОЇ БУДІВЛІ КОМПЛЕКСУ 	
ВИРІШЕННЯ ФАСАДІВ ЖИТЛОВОГО БУДИНОЧКА КОМПЛЕКСУ 				ВИРІШЕННЯ ФАСАДІВ ЖИТЛОВОГО БУДИНОЧКА КОМПЛЕКСУ 	
МАТЕРІАЛИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ					
МАТЕРІАЛ	ОПИС МАТЕРІАЛУ	МАТЕРІАЛ	ОПИС МАТЕРІАЛУ		
	<p>Панелі з гладкою текстурою світлого дерева, переваги матеріалу -довговічність і стійкість до зовнішніх впливів.</p> <p>Створення акцентних горизонтальних та вертикальних зон на фасадах будівель. Оздоблення фасадів будівель, що дозволяє створити стильний зовнішній вигляд.</p>		<p>Панелі з гладкою текстурою світлого дерева, переваги матеріалу -довговічність і стійкість до зовнішніх впливів.</p> <p>Створення акцентних горизонтальних та вертикальних зон на фасадах будівель. Оздоблення фасадів будівель, що дозволяє створити стильний зовнішній вигляд.</p>		
	<p>Оздоблення стін фасадів будівель міцною атмосферостійкою фарбою з ефектом бетону. Матеріал має високу адгезію, захист від вологи, УФ-променів та механічних пошкоджень.</p> <p>Поверхня матова з характерною текстурою, що імітує натуральний бетон.</p>		<p>Фасади оброблені білою фарбою, що забезпечує гладку, матову поверхню з високою паропроникністю. Матеріал стійкий до атмосферних впливів, ультрафіолету та забруднень, ідеально підходить для фінішного вирівнювання та естетичного завершення фасадів.</p>		
<p>При проектуванні комплексу відпочинку та оздоровлення, було ОБРАНО ВАРІАНТ 2 для вирішення фасадів будівлі і загального образу, що передбачає використання сучасних матеріалів з акцентом на природні текстури й екологічність, підкреслює концепцію оздоровлення та сднання з природою</p>					

Основний вхід до кожного будиночка оформлений через окрему терасу з комфортною зоною для відпочинку, а фасад будівлі має суцільне скління, яке дозволяє потрапляти великій кількості природного світла, створюючи атмосферу простору та відкритості. Це рішення надає будиночкам сучасного вигляду та

естетичної привабливості, даруючи гостям відчуття легкості і прозорості.
(Рисунок 3.9)

Рисунок 3.9. Вхід до житлового будиночка оформлений через окрему терасу

У цьому проекті планувальна структура комплексу для відпочинку та оздоровлення передбачено дві основні зони: громадську та житлову. Громадська частина розташовується на нижніх поверхах, на першому та другому, де розміщуються ресторани, зони для відпочинку та інші загальні приміщення. Житлова зона розміщується вище, на четвертому та п'ятому поверхах, де будуть розташовані номери для гостей, а також передбачені окремі будиночки для тимчасового проживання.

Громадська частина комплексу відпочинку та оздоровлення включає кілька ключових зон:

- *Вхідна зона*, що містить вестибюль, рецепцію, камери схову, кімнати для обслуговуючого персоналу, хол для ліфта, зону для очікування та технічні приміщення.

- *Ресторанна зона*, яка включає головний зал ресторану, кухню, складські приміщення, адміністративні кімнати та приміщення для персоналу.

- *Адміністративна зона*, що охоплює кабінети директора, адміністратора, головного інженера, бухгалтера, а також зал для проведення зборів.

- *Спортивно-оздоровча зона*, до складу якої входять тренажерний зал, салон, перукарня, кабінети фізіотерапії, масажний кабінет, роздягальні, приміщення для тренерів та інвентарні кімнати, а також кабінет лікаря.

- *Господарська зона*, яка включає санітарні приміщення, кімнати для робочого персоналу, майстерні, складські та службові приміщення, склади для білизни. (Рисунок 3.10, 3.11)

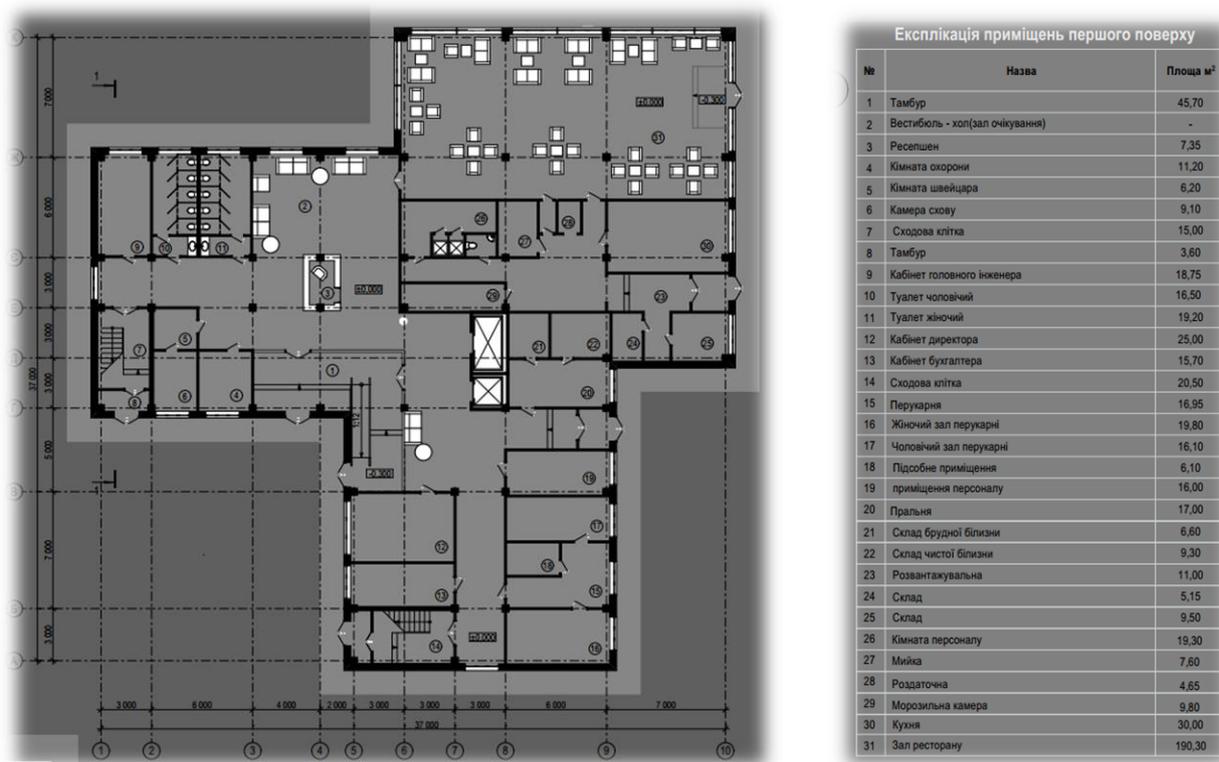

Рисунок 3.10. План першого поверху з експлікацією приміщень

Житлова зона комплексу розміщена на 4 і 5 поверхах головної будівлі, а також в окремих будиночках, що створює зручні умови для гостей різних потреб. На кожному поверсі головної будівлі є стандартні одномісні і двомісні номери, що ідеально підходять для тих, хто приїхав на короткий термін. Для людей з обмеженими можливостями передбачено спеціальні номери, які обладнані так, щоб забезпечити зручність та доступність. Крім того, на кожному поверсі є

кілька люксів, які пропонують більш високий рівень комфорту і елегантності, ідеальні для тривалішого перебування. (Рисунок 3.12)

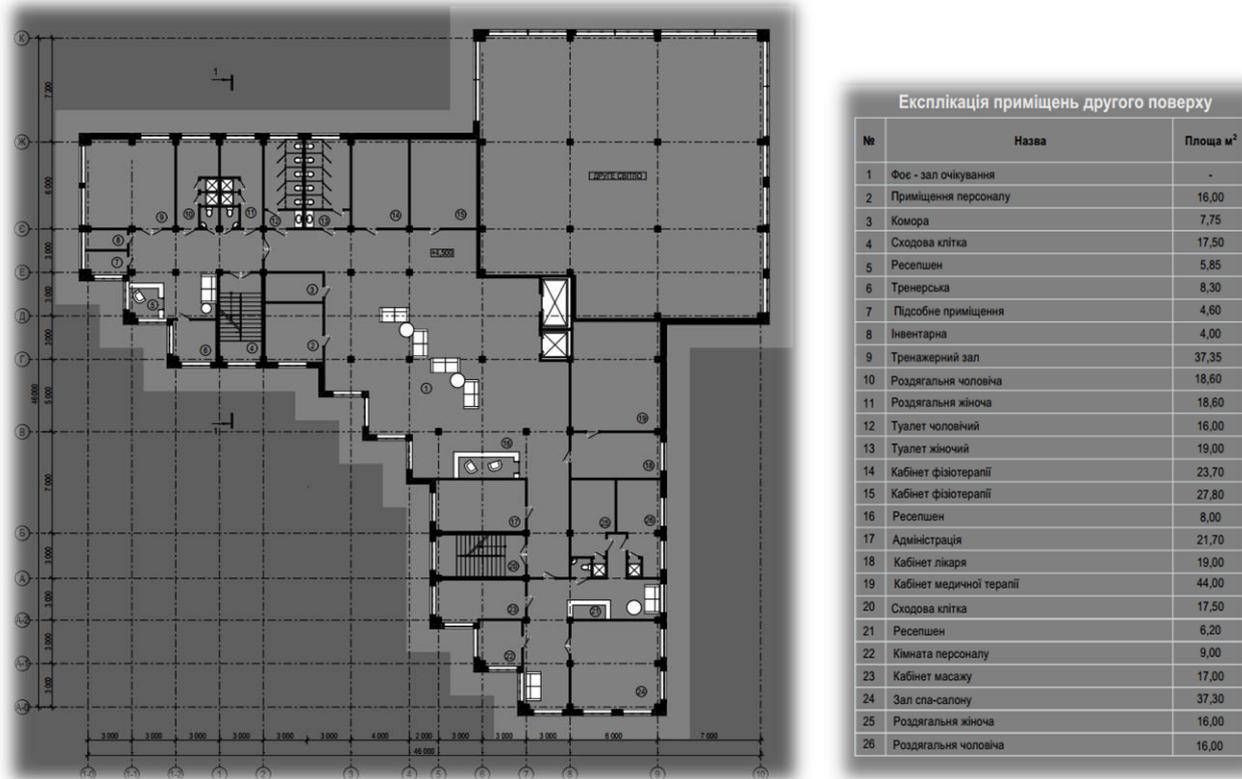

Рисунок 3.11. План другого поверху з експлікацією приміщень

В окремих будиночках комплексу є різні варіанти номерів: від невеликих кімнат до просторих люксів. У цих будиночках є окремі входи, приватні тераси та зони для відпочинку на свіжому повітрі, що дозволяє гостям насолоджуватися тишею та більшою приватністю. (Рисунок 3.13)

Таке планування дозволяє кожному гостю вибрати номер залежно від його бажань та потреб, чи то для короткострокового відпочинку, чи для довготривалого перебування, забезпечуючи при цьому зручність, комфорт та високу якість послуг.

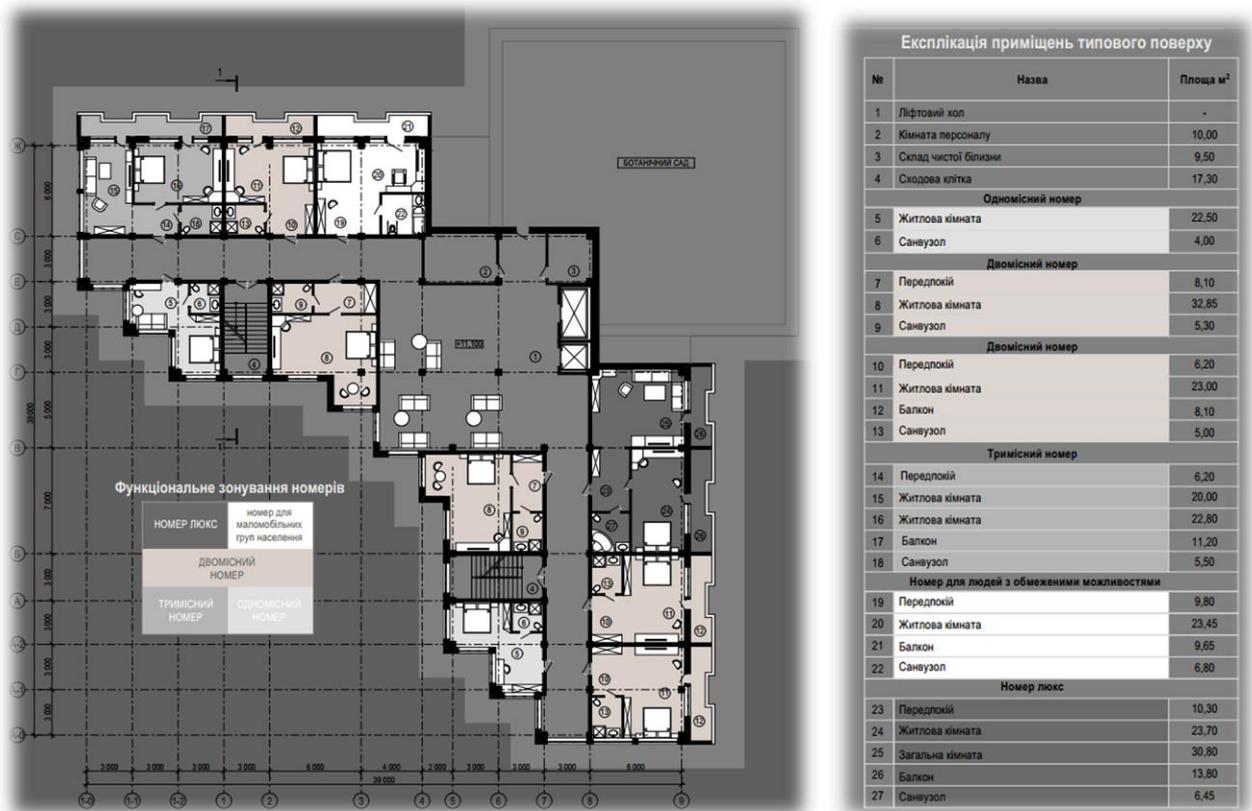

Рисунок 3.12. План типового поверху з експлікацією приміщень

Рисунок 3.13. План першого та другого поверхів житлового будиночка

Житлова зона комплексу відпочинку та оздоровлення має чітке функціональне зонування для різних типів номерів розміщення. Номери в головній будівлі розділені на категорії, що відповідають потребам гостей, а окремі житлові будиночки пропонують більш приватне та індивідуальне розміщення. Кожен з цих варіантів забезпечує комфорт і зручність, з

урахуванням особливих вимог до відпочинку та оздоровлення, дозволяючи гостям вибрати оптимальний варіант для себе. (Рисунок 3.14)

Рисунок 3.14. Функціональне зонування для різних типів номерів

Кожен житловий номер в зоні для гостей комплексу відпочинку та оздоровлення має все необхідне для зручного перебування. Всі кімнати обладнані меблями, ванною кімнатою, телевізором та сучасною технікою. Також є спеціально оснащені кімнати для людей з обмеженими можливостями, що забезпечують комфорт і зручність для всіх гостей.

Функціональні зв'язки приміщень комплексу зображено на схемі 3.1.

Окрім номерів для відпочиваючих, у житловій зоні є також приміщення для персоналу. Вони включають кімнати для прибирання та обслуговування, а також зони відпочинку, де працівники можуть розслабитися між своїми змінами. Це дає змогу забезпечити високий рівень сервісу для гостей і підтримувати комфорт у всіх частинах комплексу.

Система евакуації в комплексі відпочинку та оздоровлення продумана згідно з нормами безпеки і будівельними стандартами. Оскільки безпека всіх відвідувачів і співробітників є важливою, система евакуації створена таким чином, задля забезпечення швидкісного, ефективного виходу з будівлі в разі надзвичайної ситуації.

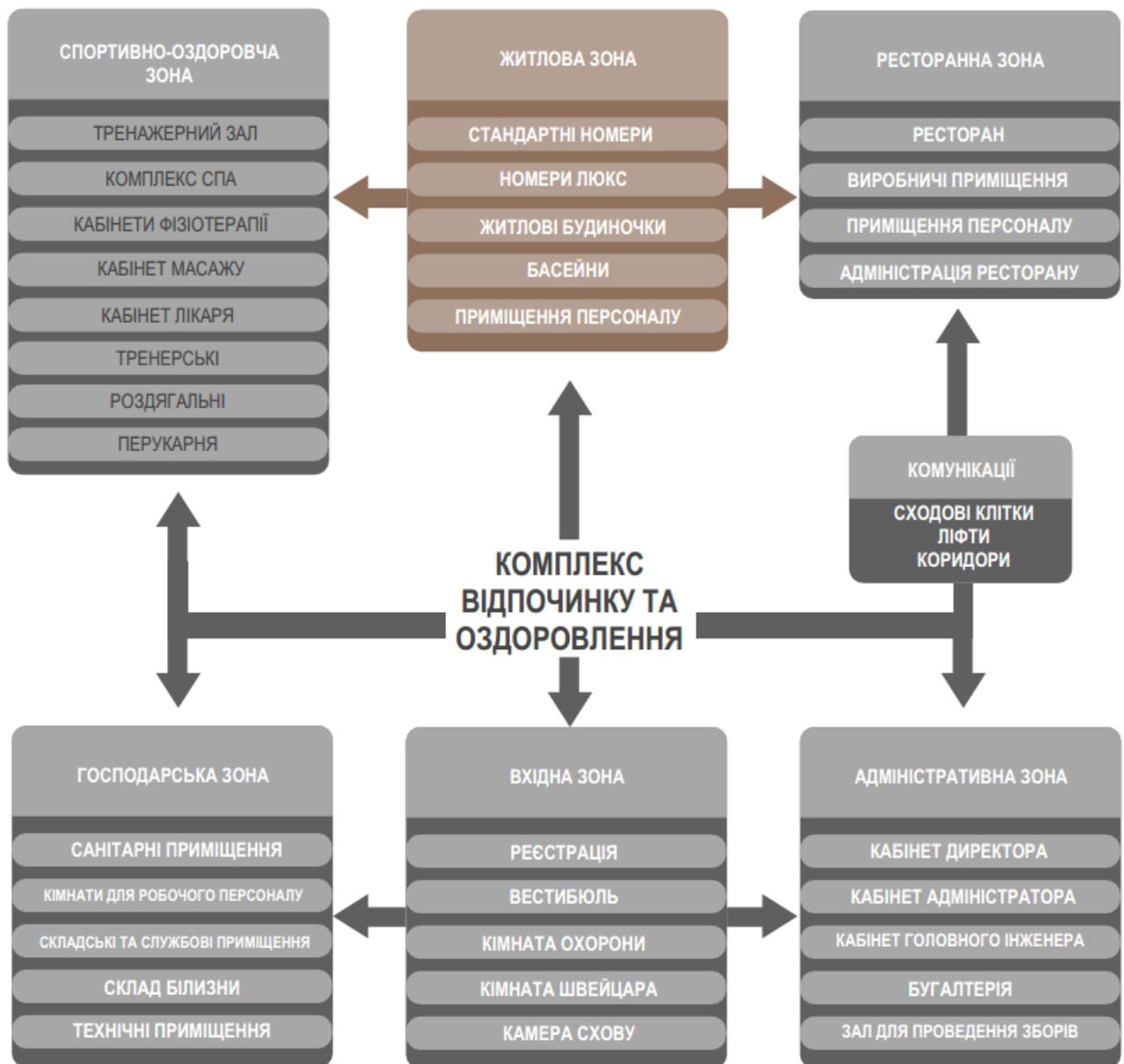

Схема 3.1. Функціональні зв'язки приміщень комплексу

Для зручності евакуації з різних поверхів передбачені дві сходові клітки, що розміщені на різних частинах будівлі. Це дає можливість швидко дістатися до виходу незалежно від того, де перебувають люди.

Сходи спроектовані так, щоб кожен міг без труднощів знайти шлях до них і безпечно вийти на вулицю. Крім того, вони мають хорошу протипожежну стійкість і систему вентиляції для забезпечення додаткової безпеки.

У комплексі відпочинку та оздоровлення передбачено два основні ліфти: один для пасажирів, інший - для вантажів. Пасажирський ліфт розроблений для

зручного та швидкого переміщення гостей між поверхами з першого по п'ятий. Його місткість становить шість осіб, що дозволяє ефективно обслуговувати потік відвідувачів і надавати легкий доступ до різних частин комплексу.

Вантажний ліфт служить для переміщення великогабаритних вантажів і матеріалів між поверхами. Він також розрахований на шість осіб, що дозволяє швидко транспортувати необхідне обладнання та інші предмети.

Обидва ліфти спроектовані з урахуванням вимог безпеки та надійності, що забезпечує безпечне та зручне використання для всіх користувачів комплексу.

3.3. Конструктивне вирішення комплексу відпочинку та оздоровлення в місті Суми

Для проєкту комплексу відпочинку та оздоровлення в місті Суми, вибраний каркасний тип конструкції, що означає, що основне навантаження бере металевий або бетонний каркас. Це дозволяє вільно планувати внутрішні приміщення різного розміру і використовувати простір максимально ефективно, забезпечуючи комфорт для гостей. Така конструкція дає можливість гнучко змінювати планування, щоб відповідати потребам різних клієнтів.

У будівлі застосовується сітка колон з різними відстанями між ними: 6х6 м, 3х3 м та 4х4 м. Для колон використовується залізобетон, а їх перетин має форму квадрата розміром 400х400 мм. Стіни виготовлені з панелей «сандвіч», що забезпечують теплоізоляцію, а зовнішні обробки виконані з металевих конструкцій, що додає будівлі естетичності.

Перекриття будівлі складаються з плит з порожнинами для зменшення ваги, що допомагає заощадити матеріали. Також для підвищення міцності використовується монолітний залізобетон. Стійкість будівлі забезпечують внутрішні елементи, як ліфти і сходові клітки, розташовані у середині комплексу, що робить споруду стійкою навіть під великими навантаженнями.

Висота першого поверху - 4500 мм, а на інших поверхах, включаючи житлові зони, висота становить 3300 мм, що дає можливість комфортно

перебувати в приміщеннях. (Рисунок 3.15). Покрівля має плоску форму з внутрішнім водовідведенням, що дозволяє уникнути затоплень на даху. Вікна комплексу обладнані двокамерними склопакетами, що покращує теплоізоляцію та знижує енергетичні витрати.

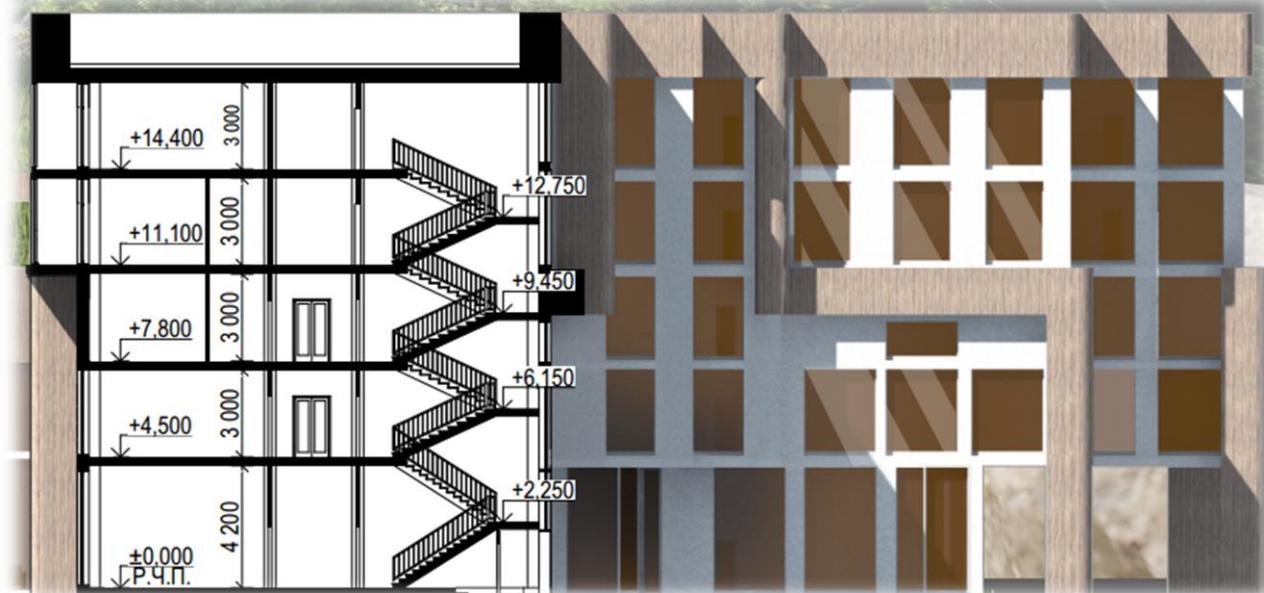

Рисунок 3.15. Схема розрізу поверхів головної будівлі комплексу

Сходові клітки в будівлі не тільки служать для евакуації людей, але й допомагають зробити конструкцію більш стійкою та надійною, знижуючи ризик деформацій при різних навантаженнях. Це важливо для стабільної та безпечної роботи будівлі на протязі її експлуатації.

Конструкція будівлі враховує вимоги щодо стійкості до землетрусів та екологічної безпеки, що є важливим для таких об'єктів, як цей оздоровчий комплекс. Це гарантує комфорт для гостей, включаючи людей з обмеженими можливостями, а також ефективне функціонування адміністративних служб.

Фундамент будівлі спроектовано таким чином, щоб забезпечити максимальну стійкість і надійність конструкції. Використовується міцний пал'ювий фундамент, який добре витримує різні навантаження та гарантує стійкість будівлі, навіть в умовах змінних погодних умов і навколишнього середовища.

Інженерні системи комплексу створюють комфортні умови для проживання та роботи, забезпечуючи безпеку:

- Система автоматично регулює повітрообмін, підтримуючи комфортну температуру та рівень вологості в усіх зонах.

- Влітку система кондиціонування підтримує оптимальну температуру для гостей та персоналу.

- Спеціальна система труб подає воду до санітарних вузлів, кухонь та їдалень. Водночас система водовідведення забезпечує належне очищення води, підтримуючи чистоту в приміщеннях.

- Освітлення охоплює всі приміщення, включаючи аварійне. Також є розетки для побутових приладів, і всі електричні системи відповідають стандартам безпеки та енергозбереження.

- Централізоване опалення підтримує комфортну температуру в холодну пору року, а терморегулятори допомагають оптимізувати енергоспоживання та створюють комфорт в кожному приміщенні.

ВИСНОВКИ

В результаті вивчення особливостей архітектурно-планувальної організації комплексів відпочинку та оздоровлення на прикладі Сумської області було виконано аналіз, узагальнено та виявлено кілька важливих аспектів:

- Дослідження історії розвитку. Визначено основні етапи становлення комплексів відпочинку та оздоровлення, а також сучасні тенденції їх функціонування. Аналіз показав еволюцію таких закладів, від ранніх моделей до сучасних трендів.

- Аналіз архітектурно-планувальної організації. Проведено детальне вивчення архітектурного планування комплексів відпочинку та оздоровлення, виявлено ключові функціональні блоки на основі порівняльного аналізу зарубіжних і українських прикладів будівництва та експлуатації таких закладів.

- Класифікація комплексів. Було розглянуто типологію комплексів відпочинку та оздоровлення, визначено їх місце серед інших типів громадських будівель, а також проведено аналіз класифікації за різними критеріями.

- Аналіз впливу зовнішніх факторів. Оцінено, як соціально-економічні, природно-кліматичні, містобудівні та функціонально-типологічні фактори впливають на розташування і формування архітектурно-планувальних рішень для таких комплексів.

- Вимоги до проектування. Встановлені основні нормативні документи, що регулюють архітектурно-планувальні та містобудівні рішення для таких об'єктів. Це дозволяє забезпечити правильне проектування комплексів відпочинку та оздоровлення з урахуванням всіх вимог.

- Містобудівні та архітектурні прийоми. Описано основні підходи до організації простору і композиції комплексів, що включають містобудівні та архітектурно-композиційні методи.

Практичним підсумком дослідження є розробка проектної пропозиції для комплексу відпочинку та оздоровлення в місті Суми, Сумської області. У цьому проекті реалізовані ключові архітектурно-планувальні рішення, характерні для таких об'єктів, що враховують всі виявлені особливості та тенденції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банько В. Г. Будівлі, споруди та обладнання туристських комплексів: Навчальний посібник для ВНЗ /вам Міносвіти і науки України, Київський університет туризму, економіки і права – 2-е вид., перероб та доп. / В. Г. Банько. – К. : Дакор, 2008. – 325 с.
2. ДБН Б 2.2 -12:2019 Планування і забудова територій.
3. ДБН В.2.2 -9:2018 Громадські будинки та споруди. Основні положення.
4. ДБН В.2.2-20:2008 Будинки і споруди. Готелі.
5. ДБН В.2.2-25:2009. Будинки і споруди. Підприємства харчування Заклади ресторанного господарства.
6. Драпушко Р. Г. Туристичний потенціал України: стан, проблеми та перспективи розвитку: [монографія] / Р. Г. Драпушко. - К. : Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи, 2007. - 152с.
7. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: Навчальний посібник / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги ХХІ, 2003 – 300 с.
8. Лінда С. М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд: Навчальний посібник / С. М. Лінда. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 608 с.
9. Ніканоров С. О. Архітектура водно-туристичних комплексів: Навчальний посібник / С. О. Ніканоров. – К. : Бізнесполіграф, 2012. – 168 с.
10. Пазенюк В. С. Філософія туризму: Навчально-методичний посібник / В. С. Пазенюк, В. К. Федорченко. – К. : Кондор, 2004. – 268 с.
11. Панченко Т. Ф. Туристичне середовище: архітектура, природа, інфраструктура: монографія / Т. Ф. Панченко. – К. : Логос, - 2009, 176 с.
12. Послуги туристичні. Класифікація готелів: ДСТУ 4269:2003. – [Чинний від 2004-07-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2003. – 13 с.
13. Типологія громадських будинків і споруд: посібник (для студ. вищ. навч. закладів) / [Ковальський Л. М., Лях В. М., Дмитренко А. Ю., Ковальська Г. Л.]. – К.: Основа, 2012. – 272 с.